

ELŐFIZETÉS

ÉKLYDEN:
Hét évre 24 korona.
Hét évre 2 korona.
VIHÁRIK:
Hét évre 24 korona.
Hét évre 2 k. 40 f.
ERDEKES:
4-hatásos petít sor egyszer 30 H.
minden következőnél 15 H.
Nyitási ára 40 H.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyenlő
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 300.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, december 16.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezéreltek: Mendelssohntól az aradi zeneinségig.
Apponyi, Polónyi, Justh.
A balkáni bonyodalom.
Botrány az osztrák parlamentben.
Székhámoz a rendőrkapitányok között.
Kavarodás a bank-kérdés miatt.
Róka József az adóról.
Színházi leányok.
Máriaházy Miklós az országos színészegyesület ellen.
Fogházra ítelt ékszerlovaj.
Berecz bácsi mesélből.
Tarkaságok.
Tárca: A trónörökös mint vadász. — A vihar.

Mendelssohntól az aradi zeneinségig.

Arad, december 16

Vonóért, művészetért és harmoniáért buzdulók Aradon ünnepet rendeznek Mendelssohn-Bartholdy Félix dícsőítésére. Hangversenyt rendeznek annak a zenei esztendőnek küszöbén, amelyben az oratoriumok és szimfoniák mestere született. Született pedig Hamburgban.

Mindenekelőtt ennél álljunk meg. Annak a gondolatsornak megindítása kedvéért: mi lett volna, ha a nagy Félix Magyarországon, vagy mondjuk mindjárt: Aradon született volna. Az istentől adott tehetség a legzordabb éghajlat alatt is kipattan. Tehát valószínű, hogy benne is megnyilatkozott volna a zenei érzék, s bár ez esetben szülei aradi polgárok lettek volna, tegyük föl annyit róluk, hogy ki is képeztették volna. Ez esetben tehát

Mendelssohn előtt kettő állott volna: vagy ügyvéd, orvos, kereskedő, hivatalnok lett volna, aki üres óráiban a zenekedvelésnek áldozhatott volna; részt vett volna a koncerteken és hozzájárult volna azok deficitjeihez. Vagy pedig professzionátus lett volna, s ez esetben színházi muzsikuss lett volna, vagy pedig leckeadó, a kinek elkényeztetett fiuk gikszeréin kellett volna az idegeit elnyűnie. De, Istennek hála, Mendelssohn nem Aradon született. Mozart Amadeus Salzburgban látta meg a napfényt, s a szülővárosa ereikyeként őrizi a koponyáját. Ha Aradon születik, a koponyáját a sirás lopja el és csempészi kis árért a skelétumot gyűjtő fiatal orvosdoktornak. Látnivaló tehát, hogy a születés helyének és körülményeinek megválasztása nem függ ugyan a halandóktól, de azért a zene halhatatlanjai ebben a dologban elég jól jártak.

Hogy miért ilyen kedvezőlenek a talajviszonyok a művészi, értékes zene művelésére? Bajos megmondani. Annyi konstatació, roppant röstelkedéssel konstatació, hogy azokban a városokban, amelyek legkevésbé magyarok: Brassó, Nagyszében, Pozsony, vi ul az országban legjobban a filharmonia. Dehát ellentétben van a magyarsággal, a legtisztább kuruc érzéssel a zene, az igazi zene megbecsülése? Sőt: ép azért kötelességük a tiszta magyar városoknak a klasszikus zenét ápolni, művelni, nehogy a szász és német honfitársuk ezt velük szemben szellemi fölényként emlegethessék.

Mert ha ezt emlegetik: majdnem igazuk van.

A zene tudása, a zeneszeretete, a zene kultusza nélkül hiányos az ugynevezett európai műveltség. Ép olyan keléke ez az intelligenciának, mint például a helyesírás. A hibáért nem mi vagyunk felelősek, hanem az iskolánk, ahol megtanítottak bennünket az ókori perzsák súlymértékeire, a punok hadrendszereire, a háromszögelés rejtelmére, de azt, amit mindennap látunk, tapasztalunk: hogy mi a szép, az értékes, a lélekre ható a templomi zenében, amely az orgonában bugfelénk, mit élvezhetünk a dallamokból, amelyek a szinpadon, az ének és a hangszerek egybeolvadása után hullámszanak elénk, hogy mi különbözteti meg az őseredet, mély zenét a vásári muzsikától: ezt nem tanították meg.

Hanem, amit az iskola elmulasztott, az életnek módja van helyreütni. És erre a felsőbb zenei nevelésre, a szórakoztatvatánításra, a gyönyörködtező, mesélő prelecióra vannak hivatta azok a hangversenyek, amelyeket az aradi filharmonikusok egyesülete rendezget ritka energiával és fanatikus buzgósággal.

Igen, ilyen energia és ilyen, minden közömbösségen keresztülvágó lelkesedés kellett ahhoz, hogy a filharmonikusok egyesülete tovább fennmaradhasson és hogy Mendelssohn születésének századik fordulóját megörje. Az aradi közönségen bizony ez nem mulott. Deficittel, félüres termekkel rendezgették a filharmonikusok többnyire hangversenyeiket. Pedig az aradi filharmonia egyesület zenei érték, ambició és a produciók révén olyan tőkét jelent,

A trónörökös mint vadász.

*

Most, hogy Magyarországon vadászat a trónörökös, nem lesz érdektelen Ferenc Ferdinánd főherceget, mint vadászt bemutatni.

Koronás fő életében ösldöki kezdve igen fontos szerep jutott a vadászatnak, mely nemcsak mint elsőrangú szórakozás érdemel figyelmet, hanem egyúttal egészséges, férfias muatltság és így kiválóan alkalmas szép egyéni tulajdonságok elsajátítására. Valahányszor nagy udvari ünnepek vannak, a muatltságok sorradjéből ehassem hiányzik egy egy vadászat. Így látjuk ezt már az ókorban és így van ez az egész világban, mert minden ünnepek legszabó részét képezi a kirádalás a természetbe, a vaddus erdőszögbe, ahol reggeltől estig szól a legyver és halomra gyűlt az elejtett vad melyet megelégedéssel szemlél a területen a társaság.

A trónörökös korának egyik legjobb vadász. Nemcsak gyakoroltságra vonatkozik ez a jelző, hanem tudásra is. Csak az, aki vadászatot látta őt, tudja megítélni, hogy milyen nehéz, de alapos leköát végzett a vadászás mesterségének elsajátítása céljából. Nem az a fölélet, sablonos tudás ez, melyet oly gyakran láthatunk, hanem célindatos tanulmány eredményeként kifejlesztett és hosszú gyakorlatban megismosodott művészet, melyet csak olyanak érhetnek el, akik erre való tehetséggel születtek és akik szívvel-lélekkel

szenetlik szabad idejük legnagyobb részét a vadászatnak. Már kora ifjaiságában ott láttuk őt az udvari vadászaton, ahol mindenkéi büvölt páratlan esakudásával, kezének biztonságával, szemének éieségével. Még emlékszem, Mürzstegben történt, hogy egy alkalommal a vágatós seregcsapattól őt lövésre egy másután őt seregcsapattól terített le és amikor a területre tettek, mindenkinek felűnt, hogy mind az őt állat egy és ugyanazon helyen van találva. O y preztálás ez, mely előt a leggyakorlatosabb vadásznak is kélepet kell emelnie. Hogy a főherceg így nyugodt kére és biztos szemre tett azért, annak természetesen megvan a maga magyarázata. Nem teit el nap, hogy bizonyos számú golyólövést ne tenne és ha nincs vadászat, ugy különbözö mosgó céltáblakon gyakorolja magát. Így kedves gyakorlata az, hogy egyik birtokán az ott külön a csára tenyészett varjúkat lövi 3-400 méternyi távolságtól távcsöves fegyverével.

Nemcsak mint vendég szokott vadászni, hanem esakorsági kiterjedt birtokán, nagy költséggel pompásan berendezett vadászterület tart fenn, mely bővelkedik vadban és ahova igen gyakran összegyűlt a legelőkelőbb vadász társaságok. Mint vendég sokszor fordul meg Magyarországon, így minden tavasszal ellátogat Festséles Tassló gróf berseneti birtokára, ahol sikeres szalonkavadászatok folynak és a főherceg mindig azok közé tartozik, akik a legtöbb szalonkától tudnak beszámolni. A szarvasbögés idején Frigyes főherceg bátyja

uradalmában cserkészik és kapitális szarvasagancsokkal szaporítja vadászterületét.

Bécs mellett ő felsége lobaul vadászterületén szokott legelőbbet vadászni. A király már nem igen kedveli a szarvascserkészetet és ezért átengedte a Lobaut a trónörökösnek. A Duna mentén, mocsaras, ligetekkel és sűrű égekkel borított területen van ez az ideális vadászahely, ahol reggelentől egész köslebea egymáshoz 10-15 bögő szarvasbikát lehet látni és egy egy cserkészet alkalmával ugyanannyi lövedő. Bécsből igen könnyen és gyorsan megközelíthető és így pár óra lefolyása alatt a vaddus és gondosan kezelt területen a legnagyobb kényelemmel lehet néhány erőse bikát területre hozni. It történt: egy alkalommal, hogy egy erősebb bikát a királynak azarkak lentartani és telefonáltak Bécsbe, hogy kijön-e őfelsége. Ugy látszik, tévesen adták tovább a választ és így esett meg, hogy mire őfelsége kikerent, az erős bikát már leterítette a trónörökös. Azért maradt még a király golyójára, melyő agancsos is és ebből a külsőben kinos ügyből a személyzetnek nem lett semmi kellemetlensége.

Késő ősszel, mikor a bögési időny véget ér, és nem szabad már bikát löni, a t-henekre kerül a sor. Tekintettel arra, hogy több szász szarvasvadászat és borjut kell a tenyészés érdekében kitűni, a dolgot ugy intézik, hogy a területet ké: reszre osztják és megfelelően elkelelik, úgy hogy csak egy szük kapu marad a közepén. A kapunál áll a trónörökös, míg a

amelyet az ország első szakemberei meg-
lepően becsültek föl s amelyet csak a
mi publikumunk nem akar kamatoztatni.

O, hiszen vannak itt is zsufolt kon-
certtermek. A svéd Valborg, a lengyel
Jan és mások kiárult házak mellett lép-
tek a helyi dobogókra és a recenzensek
ezeket a telt házakat, mint „az aradi
zenei élet kimagasló eseményeit” jegyez-
hették föl. Mi, bocsánatot kérünk, nem
értünk egyet a recenzensekkel. Azok a
zsufolt házak csak a divatnak voltak be-
tudhatók, amelytől nem akart senki sem
elmaradni. Mindenki elakarta mondani,
hogy a nagy Valborgot és az óriás Jant
látta — de mindnek nem volt jogcime
elmondani, hogy azok kétségtelen nagysá-
gát igazán átértette s azt nemcsak kül-
színből, de lélekből is élvezte.

Az aradi közönség akkor éri el a
zenei műveltség első fokát, ha nemcsak a
divat által kínált muzsikában keresi az
élvezetet, de megtalálja az előtte fekvő,
nem olyan híres, de nagyon értékes és
nagyon gyönyörködtető zenei kincsekben:
az aradi zeneéletben. Ezt a zenét nem
azért kell pártolni, becsülni, hogy pártolva
legyen; hanem azért, mert érdemes rá s
mert az, akit első alkalommal a pártolás
visz rá, a maga értékét növeli s magát
teszi képessé arra, hogy a második, har-
madikra a lelki szükség vigye el és az
igazi, nem affektált gyönyörűség tartsa ott.

A közönség mellett kötelességei vannak
az államnak és a városnak; a mit az is-
kolában elmulasztottak, a zenei kultuszt,
azt pótolják egy századrészben azzal, hogy
a zeneélet katonáit, a filharmonikusokat
törekvéseikben minden módon támogatassák.
Sokféle formája lehet ennek, a melyek el-
mondására kicsi ez a hely; de semmilyen
támogatás nem lehet elég arra a nagy
célra, hogy egy egyébként fejlődő intelli-
genciájú magyar városnak a zenei mű-
veltségben való szegénységét csökkentse.

Száz évvel azután, hogy Hamburgban
Mendelssohn-Bartholdy Félix született, szü-
lessen meg itt is a jobb érzés és a lelki-
ismeret. Tanulja meg ez a magyar ke-
reskedő-város is a zenében élő szépséget,

művészetet megismerni, becsülje meg azt
azokban, akik azt Aradon, a buzgóságuk-
nál nem kisebb hivatottsággal művelik és
adja ennek a becsülésnek minél szebb,
komolyabb jeleit. Legyen Arad az első
magyar vidéki város, amely példát ad
arra, hogy a műveltségnek ezt a részét
nem foglalják le Magyarországon azok a
helyek, a melyek történetesen németek és
szászok.

Apponyi, Polónyi, Justh.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, december 16.

Polónyi tegnap csak azért kért enge-
delmet a Háztól beszédének elhalasztására,
mert tudtul akarta adni, hogy nem sokáig
várhatja a parlamentet a Wekerlének adandó
felelettel. Ma váltotta be ígértét. Éles és
személyes támadást intézett a miniszter-
elnök ellen, akinek beszédét majdnem mon-
datonként, igyekezett megcáfolni. Keserű
és maró volt ez a kirohanás. A maga
szemüvegén át nézte a miniszterelnök teg-
napai felszólalását s Wekerlének azt impu-
tálta, hogy ez az ő politikai megsemmisí-
tésére törekszik. A Ház izgatottan és lá-
zasan szemlélte a viador létérti küzdelmét,
aki Bánkbánhoz, az egész univerzium ál-
tal üldözött tragikus hűshöz hasonlította
magát.

Apponyi grófnak jutott a feladat, hogy
a kormány helyzetét megvilágítsa s Poló-
nyi mérgezett nyilainak életé megdöntse.
A miniszterelnök védelemre magyarázat-
tal szolgált a paktumról, melyet a kor-
mány és király magánjellegű megegyezé-
sének deklarált, a választójogról és bank
kérdésről a kormány ismeretes állásfoga-
lása értelmében nyilatkozott.

A függetlenségi párt megnyugtatóra
szánt kijelentések azonban a helyzetet
még jobban kiélesítették. Justh Gyula egy
közbeszólása révén Apponyi egyszerre
kedvéstzegetten — mint a hátulról meg-
támadott ember — hirtelen befejezte be-
szédét, mely nem keltett egyetemes ha-

tást. Justh az önálló bank megvalósításá-
nak követelődivel hangosan adott kifejezést
elégedetlenségének s a folyosón már kor-
mányválságról, házfelosztásról, úgy beszél-
tek a higgadtabb elemek is, mint a mai
napon történeteknek logikus következmé-
nyeiről.

A mai ülésről a következő tudósítást adjuk:

Justh Gyula elnök 10 óra 15 perckor nyi-
totta meg az ülést. Először általánosságban
megszavazták a felhatalmazási javaslatot, elvet-
vén Bosóky Árpádnak a bank kérdésben be-
adott határozati javaslatát, mely helyett Batt-
hyány Tivadar gróf javaslatát szavazzák meg.
A részletes tárgyalásnál:

(Matalom és beszéd.)

Elnök: Következik a javaslat címe.

Gaal Gaszton: Reflektálni akar a minis-
terelnök tegnapi beszédére s engedelmet kér,
hogy a tárgytól eltérhessem. (Melyeslés)

Elnök: A Ház megadja az engedelmet.

Gaal Gaszton: Először a szubjektív mo-
mentumokra akar reflektálni. (Morgás.) A mi-
niszterelnök ur kétségbevonja azt a jogomat,
hogy én is felszólíthassam nyilatkozattételre az
önálló bank kérdésében. Ha ezzel tán politikai
multimura célszót...

Wekerle Sándor: Ugyan kérem!

Gaal Gaszton... ez olyan tőr volna, melyre
nem is kívánok ráhelyezkedni, mert ezt fel-
sem merem tételteni a miniszterelnök urról.
Ha pedig ez személyem lekicsinylését jelentené,
kijelentem, hogy én nem tartozom azok közé a
képviselők közé, akik felszólalásuk előtt elmen-
nek a miniszterelnökhöz s tőle kérdezik meg,
mit mondjanak. (Zaj.) Engem tisztán a politikai
becsület vezérelt, mert a kvóta fölemelésének
ára az önálló bank ígérete volt, maga a mi-
niszterelnök tett erre vonatkozólag nyilatkoza-
tot, az a miniszterelnök, aki kormányzásának
kezdettől fogva a függetlenségi párt bizal-
mára támaszkodott. (Zaj.) Mikor Polónyi Géza
elmondta beszédét, a sajtó egyik része a füg-
getlenségi pártot pörére vetkőztette, hogy ime
nézettek, milyen infámisan meg van becsü-
lve. Ebben is része volt annak, hogy a mi-
niszterelnök urtól lérfilas, becsületes nyilatkoza-
tot kérjek. A mostani helyzetet mi épp úgy
utáljuk, mint a koalíció többi pártja. Végre
tisztán akarok látni. Ez a szempont vezetett,
mikor a miniszterelnökhöz felszólítást intéztem,
mert én a politikai hatalomnál mindig többre
tartottam a politikai becsületet. (Nagy zaj, mor-
gás és éljenzés a függetlenségi pártion.)

(Polónyi beszéde.)

Polónyi Géza: Hosszu ellenzéki pályámon
megszoktam a sebeket, de mindig csak ellen-

hajtok egyik részből a másikba. Únk a vadat,
majd fordítva és a kapun átszárguldo állatok
közül a trónörökös azokat lövi le, amelyekre a
legnehesebb lövés esik. Így tart ez késő estig
és mire sötét lesz, alig győzik elszállítani a
lelőt állatokat.

A főherceg néhány évvel ezelőtt világkö-
rúli utazást tett, melyre tudományos társa-
ságot is vitt magával. A gazdag vadászassá-
mány annak idején ki volt állítva és méltó fel-
tűnést keltett. A tudományos vizsgálódások
eredményéről könyv jelent meg és ebben a
fenséges ur is igen érdekesen emlékezik meg
tapasztalatairól.

Gödöllőn a trónörökös még sohasem vadá-
szolt. Valami csodálatos véletlen az, hogy va-
lamilyenkor a király ottani vadászterületén
vendégül látta az uralkodóház tagjait, a
trónörökösnek másutt volt elfoglaltsága. Így
tehát nem ismerhet sem a csodálatos szép vi-
segrádi erdőséget, sem a vadus gödöllői és
környékei berkeket, ahol oly nagy anyagi ál-
dozattal tartják fenn az ország első vadászterü-
letét. Talán éppen úgy akarja ezt a sors, hogy
az ország eme gyöngyét majd csak akkor is-
merje meg, mikor már az ország kormányasá-
sának nehéz gondolai nehézségnek vállalára és ami-
kor pihenés után végyódva itt fog szórakozást
keresni.

A trónörökös tehát egyéb kiváló tulajdon-
ságai mellett, a minden tekintetben korrekt és
előkelő vadász erényei díszítik és így ő benne
a vadászat ügye mindenkor lelkes pár fogott és
úgyazorettó bírád fog találni. Levik Béla.

A vihar.

Bibszóli; Hook János.

Harmadéva Dél Franciaországban utastam
az Adria flume—szicília—marsellai vonalán.
Flumében hajóraszállás előtt összevásároltam
a plázsa Adamichon a könyvtáruánál egy cse-
mő folyóiratot és füzetet, hogy legyen mit ol-
vasnom utkösbén. Elő este az ágyban elvet-
tem az egyik olasz folyóiratot, — ha jól em-
lékszem, a milanói Treves cég kiadványa volt,
— hogy legyen min elaludnom. Laposgattam
benne. Egyszer megakad a szemem egy kis
nautikai cikkben. Mit is olvasna az ember, mi-
kor odakint a tenger mormol, ha nem nautikai
cikket!

Hát igen ügyer, igen eleven volt az a cik-
kecske. Sőt, azt mondom, olyan pompás nép-
szerűsítése a hajós ismereteknek, amilyenre
még alig akadám. Tűstént megértettem belőle:
mi a chronometer, mi a sektans, mi a log.
Hát legalább nem leszek itt a hajón egész fa-
lus ember.

Másnap ebéd alatt a kapitány utakkal már
az idő és a sebesség mérésén vi alkottam: s
mikor csodálkoztak rajta, honnan tudom én
ezt a sok műszót és mindent, megvallottam,
hogy abból az olasz folyóirattól.

— Mert az a cikk igazi remekmű; —
névtelen írója nemcsak tengerész, hanem mű-
vész is. Vajon ki lehet?

A harmadik kapitány (kis barna fiatal em-
ber) csöndesen elmosolyodott magában. Aztán
kilitta a borát és fölment a hídra.

— Mi a manó?

Délután megcsiptem őt odafönt:

— Miért mosolygott ön, mikor ama cikk
szemőjéről beszélttem?

A kapitány elpirult egy kicsit:

— Azért, mert ezt a szemliséget én írtam.

De én erősen gratuláltam a derék ifjúnak.
Bizony kár, hogy a log-könyvbe írgat az
olyan ember, akinek így fog a pennája. Be-
szélni fogok a miniszterrel, hogy a tengeré-
szeti hatóságnál, vagy a révkapitányságnál
gondoskodják számára valami szép kis nyugal-
mas állásról.

A fiatal kapitány szerényen mosolygott:

A kollégáimnak ne szóljon tisztelendő ur.
Hőstolleném, ha tudnák, hogy firkálok is néha.

Melfettánál vihar kapott elő bennünket.
Barit meg sem közelíthetők. Reméltük, hogy
Catania felé jobb idő lesz. De az orkán nőt-
tön nőtt. Engemet a tengeri betegség nem
bánt. A parancsháró németek a sötét vizet
sordon hegyes vidékét: a roppant hullámo-
kat. Főszegni is szerettem volna a kapitány
utakkal. De a kapitány urak nem igen voltak
jókedvűek. Harapófogóval kellett belőlük ki-
huzni a szót.

Hézsaka jól aludtam volna, ha nem
kell minduntalan az ágy szélébe kapas-
zkodnom, hogy ki ne vessen a hajó legdo-
sása. Én hallgattam, mint mérsékl a gépész a
csavar forgását, mikor a hajó fura kiemelkedik
a vízből. S ugyanakkor azt is észrevettem, hogy
a gép lassan jár. Vajon miért nem haladunk
mi en tatta haza?

ségek részéről, a barátok részéről nem. (Mozgás) A sajtó engem becstelenné, perfid embernek nevezett, akinak nincs joga ahhoz, hogy a köspályán szerepeljek. Lehet, hogy ennek a sajtónak igaza van, de mégis arra kérem, ha az engem érő támadást közölte, adja köre védekésem is. Pontról-pontra cáfolni kívánom a miniszterelnök támadását, előre bocsátva, hogy amit elmondott, angyira nem igaz, hogy meg az ellenkezője sem igaz. (Zajos derűltség.) Wekerle meggyanúsította az ő intencióit, azt mondta, hogy fel akarja borítani a politikai helyzetet.

Wekerle Sándor: Az eredmény ezt igazolja!

Polónyi Géza: Az ő intenciója az volt, hogy meg kell akadályozni olyan füstöt, mely kikopcsolja az önálló bank kérdését. Ez volt a szándéka. Wekerle azt mondta, tiszta helyzetet akar a jövőnek biztosítani. Hát abból származik a tiszta helyzet, hogy Wekerle még azt sem árulja el, mi a fellegása az önálló bank dolgában? Neki bizalmasan megvallotta a miniszterelnök, hogy neki az önálló bank nem kell és annak megcsinálására nem vállalkozik. Hát az lesz a tiszta helyzet, ha esetleg füst kötnék a bank megcsinálására s amikor ez megvan, kiderül, hogy a füstözvezerének nem kell? Wekerle olyan ténnyel ment, hogy ha ő is követné, hivatalos tüköket árulna el. A miniszterelnök sans gène elmondott minisztertanács határozatokat, megállapodásokat, tehát úgy látszik, szerelte hivatalos tüköket csak a miniszterelnöknek szabad elárulni, hivatalból elment minisztereknek nem. A miniszterelnök szerint ő indigencióját fejezte ki, amikor a Budapesti Naplóban indieskríciók jelentek meg. Ő nem a paktum közlése miatt, hanem a lap támadása miatt volt indigálódva. Itt egy darabont-kérdésről volt szó s ha a miniszterelnök a királynál dispensációt: szeres számára, elmondja az országnak a való tényállást. (Zaj és derűltség.)

Szól a *manifestumról*. Ha ettől el akart tekinteni a kormány, csak minisztertanács határozat alapján tehetné volna. Ő csak azt konstata, hogy a paktum a pontja végrehajtva nincs. A vezérlet és vezénylő nyelvre vonatkozó kiöszere néző, melyet a létszám-melésel hoztak kapcsolatba, azt mondta Wekerle, hogy az a szülő köre-működése és tudta nélkül került a paktumba. Hát ő kijelenti, hogy a paktum pontjait nem ő készítette elő, hanem késsen kapott egy följegyzést. Ezt ő meg akarta telefonozni, de rossz volt a telefon. Akkor Lenkey Gusztáv hírlapíró által, ki vele volt Bécsben, megtáviratoztatta a paktumot a miniszterelnöknek, aki pontos értesülést is szerzett. Tehát nyilvánvaló, hogy Wekerle szintén elfogadja a kikötés nélküli való létszám-

emelését. Volt még másik missziója is, el kellett barátnia azokat az akadályokat, melyek a Wekerle-kormány útjában állottak.

(A választójog.)

Attérve az általános választójog kérdésére, azt mondja, hogy ő sohasem állította, hogy Andrássy Gyula megsejtette a szavát, csak azt fejtette, hogy ha pluralitások választójog lesz, akkor a függetlenségi párt programjából nem valósul meg egy jótényi sem. Emlékes tet az útvásártéri szocialista gyűlésre, melyen ő és Ugron Gábor a függetlenségi párt nevében a titkos, egyenlő választójog mellett tettek ígéretet. Ha az általános választójogot pluralitással csinálják meg, akkor az a trónbészében ígért demokratikus föltételeknek nem felel meg. A paktumnak fundamentuma volt az általános választójog. Ha es kiesett, miért nem szól erről a minisztertanács jegyzőkönyve? Wekerle szerint ő arra emlékszik, ami neki kellett. Hát viszont ő azt látja, hogy Wekerle meg olyan dolgokra emlékszik, amelyek meg sem történtek. (Zajos derűltség.) Szól ismét a kormányalakítás fázisáról. Wekerle szerint már a kupóban állapították meg a miniszteri programot. Hát ő erre a kupóban folytatott beszélgetésre nem emlékszik. Ő csak azt tudta, hogy sokkal később mondta egyszer Andrássy, hogy a pluralitásra hajlik. Wekerlenek nincs joga őt azzal meggyanúsítani, hogy ő már ezelőt is tudott arról, hogy pluralitás lesz. A miniszterelnök perfidiával vádolta meg s azt akarta róla bebizonyítani, hogy ő azt mondta, hogy Andrássy inkorrektül járt el. Pedig éppen megfordított irányban nyilatkozott. Beszéde végén a bosnyák kérdéssel foglalkozik. Jellemző, hogy a függetlenségi zászló alatt akarnak összeveszni Törökországgal, mely mindig barátunk volt és csak a nagyhatalmi hóbort vezet erre a monarchiát. Ő inkább konferencia elé akarja vinni a konfliktus kérdését, mint sem, hogy háborút idézzenek elő.

Azzal fejezi be beszédét, hogy a most folyó hajszát már nem bírja el. Bankbántó ideál a baráti készen lévő oryilokró. A miniszterelnök az ő politikai reputációját egészen tönkre akarja tenni. Wekerle azt a jogát, hogy más fölött erkölcsi bíráskodást folytasson, nem tegnap vesztette el.

(Apponyi válasza.)

Apponyi Albert gróf: Engedelmek, hogy a tárgytól eltérhesen. (A Ház megengedi.) Polónyi tegnapi beszédével csak a mai helyzetet akarta felborítani. Mikor ellentmondásokkal találkozik, olyan világlátásba helyezi magát, mintha orvítamással állana szembe. Az annalszó nem az összebírodalmi eszmé szolgálatára törekszik. A bírálat addig várni kell, míg történik valami, amit bírálni lehet. Polónyi mai beszéde-

ben világosan megmondta, hogy célja a füstöz megakadályozása, mert azt hiszi, hogy az a függetlenségi párt elveinek megtagadására vezetne. És fölösleges aggodalom, mert sem a párt, sem a miniszterelnök nem vállalkoznak elfeladásra.

(A paktumról.)

A ma füstum-kérdést is agyonfargatta Polónyi, holott az az igazság, hogy a paktum dolga nem is tartozik a Ház elé. Abban a kormány és a király tisztáta egymás helyzetét. A nemzeti köve-elhelt a trónbész és a kormányprogram megvalósítását. A szavazati jog tárgyában éppen Kossuth Ferenc kijelentette, hogy azért vállalkozunk a kormányra, hogy ezt a nagy reformot a nemzeti érdekében vi-hessük keresztül. Nem vesztett eredményt, hogy a trónbészébe csak az általános jeltő jött be. Polónyi szerint a pluralitás elenkesik az általánossággal. Erről évekig lehetne vitatkozni. A választóreformmal az ő azonosítja magát. Változatni lehet majd rajta, az a cél azonban fenn kell tartani, hogy az ország sorsa az iskolaatlan tömegek kezébe ne kerüljön.

(Az önálló bank ügye.)

A bankügyben Polónyi nem helyesen van tájékozva, mert a kormány úgy kööze meg a kiegyezést, hogy a függetlenségi pártnak az önálló bank megvalósítására az alkal-mat teljesen fennmaradt. A függetlenségi párt szabad kezét a bank-kérdésben teljesen megóvta és később a döntést is fogjuk halasztani odáig, hogy a külön bank felállításának időből, vagy közgazdasági nehé-ségek nehézségeit kell leküzdeni. Kossuth Fe-renc megbízásából vizalmat kér az ő számára. A függetlenségi párt a többséget elérte, mielőtt az idők teljessége elérkezett volna hogy prog-ramát megvalósíthassa.

Iusth Gyula: Csak hogy a nemzeti bankból nem engedhetünk. (Nagy mozgás, zaj), élénk el-jenés és taps a függetlenségi pártion.)

Apponyi Albert gróf: Ha a ködöt lehet vá-lasztani, hogy a lassu fejlődés kedvéért visszat-sunk népszerűségünkhez, vagy pedig népsze-rűségünket visszaszeressük egykesszünk az ország kárára, akkor nem lehet habozni.

Egy hang: Mi lesz a bankkal?

Apponyi: Folyton halom ez a körbeszó-lás. Aki idő előtt kiéled ezt a ködöt és kri-zist akar előidézni, az a gyanakvó támogatók köze tartozik. Bismarck kér a kormány számára és kéri a Házat, hogy az incidens felett ténjen napirendre. (Élénk helyeslés és taps. Az alkot-mány- és függetlenségi párt egy része a terem közepére odulva éjjenek, tapsol Apponyinak. Egy rész Justin Gyulát fogja körül.)

(Polónyi becsúszatát kér.)

Szünet után

Polónyi Géza félremagyarázott szavait ki-vánja helyreigazítani. Mivel Apponyi beszéde után meggyőződött annak a feltevésnek alapja-ságáról, hogy a miniszterelnök őt személyé-ben kívánta volna megtámadni, kötelességének tartja hogy bocsánatot kérjen azért a kifeje-zésekért, melyekkel e helytelen feltevésből kin-dulva a miniszterelnök magatartását illette.

(Utolsó akkordok.)

Gaál Gusztáv személyes megtámadtatás cí-mén ker szót. Kijelenté Apponyinak, hogy gya-nakvó támogatásra való hivatkozását nem adossághatva rosszabb helyre, mint hozzá. Mindig tavol állott tőle és a magatartás. In-kább tulságosan őszinte akar lenni.

Farkasházy Zsigmond volt az utolsó szó-nok. A Wekerle és Polónyi közt lefolyt vitából azt a meggyőződést merítette, hogy a kor-mány a koronával kötött paktum terítatésben megévesztette az országot. Bírálja ezután a kormány magatartását, mire az ülés véget ért.

A Ház bizottságai. Fővárosi tudósítónk je-lent: A képviselőházi pénzügyi bizottsága ma folytatja a jövedelmi adóról szóló javaslat vi-táját, melyet ma sem fejezték be. — A Ház körvénybi bizottsága ma 30 körvényt intézett

Röggel aztán megindtam.

Elég jó kedvvel kapaszkodtam föl a hídre, de megdöbbenett, milyen hosszú képe van odafele mindenkinek. Leghívtát az én genialis kapitányomnak.

Hát azért nem baladunk teljes erővel, mert a szén fogytán van. Takarékoskodni kell vele. Egy kis mulasztás történt: nem vetek be eleget. Jó időben elég lett volna, sőt untig elég. De most...

Ejnye, ennek fele se tréfa!

S ez aztán még erősebb meggyőződéssel mondtam másnak.

Most már úgy volt, hogy egyenest Malta felé törekedünk. De O rantonál úgy oldalba ka-pott bennünket a vihar, hogy azt mondtuk, amit az egyszeri török kapitány: „Malta jót!” (Malta szigete nincs!) S immár a comandante is erősen ráncolta a homlokát. A kis kapitány meg sápadt volt, mint a rongy. Baj van, igazán baj van!

Mert a szén füstös változva, csak egyre gomolygott kiéle a kúrtón; s vajjon meddig tart még benne? Hát ha csak eszlg s akkor mi lesz velünk?

A vihar tombolt. A hídön lenni nem lehetett többé veszedelem nélkül, mert az át-csapó hullámok majd elragadták az embert. A comandante szigorúan követelte, hogy men-jek le a terembe.

Őt is rossz világ volt. Kimozdult a helyé-ből és összetört minden, ami mozdulhatott és... Kapaszkodtam a divánon, egy lám

pás, meg nem tudom hány tányér cserepel közt.

Egyszer csak betáborog az én kis kapl-tányom, az asztalba fogódva, megáll előttem:

— Tiszteendő ur, szeretnék valamit mon-dani.

— Kérem, tessék.

— Emlékszik arra az olasz folyóiratra?

— Melyikre?

— Arra, amelyikben a zaurikal cikk volt.

— Hogyne!

— S ugye arra is emlékszik, hogy én azt mondtam, hogy azt a cikket én írtam?

Arra is emlékszem.

— Hát tiszteendő ur... hát megvallom, meg kell vallanom, hogy... hogy azt a cikket nem én írtam!

Ezt mondta a kis kapitány. És köny esil-logott a szemében. Azzal kiszaladt, azaz hogy kintortkált a teremből.

De én nem mosolyogtam. Mert eszembe jutott Jónás próféta igeje: „Tudom, hogy én miattam támadott ez a nagy vihar titektok”. Meghatott pillantásom kísért a vízöt, az igaz emóert.

És most kegyeteken a sor, hogy meso-lyogjanak, vagy ne mesolyogjanak.

...Felra mulva előtt az orkán. A szél kedvezőre fordult. Alkonyatkor már alig volt fodros a tenger.

Este vigan vacsoráztunk Malta kikötő-jében.

al, köztük Aradvárosnak a lakásinség tárgyában beadott feliratát. Az elintézés módjáról a jelentés nem számol be.

A balkáni bonyodalom.

Lázadó osztrák katonák.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 15.

Valamennyi út a béke felé vezet. Szerbiában szinte megdöbbenést keltett az a hír, hogy Ausztria Magyarország külügyi kormánya és az ottomán birodalom közt lépésről-lépésre halad a megegyezés. Ez a békés hangulat mihamarabb kormányváltozáshoz vezet Szerbiában, ahol Pasic heves ostromot kezdett a Milovanovics-kabinet ellen.

A balkáni bonyodalom sorsára döntő befolyást gyakorol a most összeülő török parlament, melynek megnyitla elé kíváncsian tekint az egész világ.

Ma érkezett híreink ezek:

A török parlament.

Konstantinápolyból sürgönyzik: Az új országgyűlés megnyitására a világ minden részéből jelentettek be képviselőket. Konstantinápolymárma tömve van idegenekkel. Ujságírók és fényképészek nagy tömege érkezett ide. A megnyitás napján, a trónbeszéd elmondása után a szultán külföldről bejelentett tisztelgő küldöttségeket is fogad.

Berlinből jelentik: A Voss. Zig.-nak jelentik Konstantinápolyból: A parlament helyiségeiben még dolgoznak a munkások, de a munka már annyira előrehaladt, hogy a parlament megnyitása program szerűleg e hónap 17-én megtörténhetik. A terem 282 képviselőt képes befogadni, kikből a megnyitó ülésen 180 fog részt venni. Tizenkét órakor kezdődik a képviselők felvonulása. Egy órakor megy a parlamentbe a szultán, mire felolvassák a trónbeszédet.

Ausztria-Magyarország és a porta.

Londonból jelentik: A Times jelenti Konstantinápolyból:

Pallavicini őrgróf Törökországnak Ausztria-Magyarország nevében a mitrovicai vasútvonal építésének megkönnyítését is felajánlotta.

Konstantinápolyból jelentik: Novákovics ma visszautazik Belgrádba.

A török flotta újjászervezése.

Londonból jelentik: A török kormány röviddel ez utó szál a kérelemmel fordult az angol kormányhoz, hogy tengerész isztob császon rendelkezésére a flotta újjászervezése céljából. A kérdés, amelyet pénzügyi okokból függőben hagytak, most a gyakorlati megvalósulás stádiumába lépett. Most tudomásra jutott, hogy Camble ellentengeri egy két év tartamára török szolgálatba lép. Egyes részletkérdések, mint az, hogy az ellentengeri nagytörköt a török tengeresszben minő rang fogja megilletni, még a további rendezés tárgyai fogja képezni.

A hadügyminiszter a királlyal.

Bécsből jelentik: Schönaich hadügyminisztert a király tegnap hosszabb kihallgatáson fogadta. A kihallgatásra a hadügyminiszter Aerenthalal való hosszabb beszéde után jelentkezett.

Oroszország válasza.

Szentpétervári távirat jelenti: Az orosz válasz a legutóbbi osztrák és magyar jegyzekre jövő héten Bécsbe érkezik. A válasz igen békés hangú és lehetővé teszi a további tárgyalást, de Oroszország kárpótlást követel a balkán államok számára.

Elmaradt közbelépés.

Berlinből táviratozzák: Párisból jelentik a Vossische Zeitungnak: Komoly körökben megerősítik azt a hírt, hogy Anglia a párisi és pétérvári kormánynál azt indítványozta, hogy közös előterjesztést tegyeren Ausztriának és Magyarországnak és felvilágosítást kérjenek a szerb és montenegrói határon történő csapatmozdulatokról. Franciaország határozottan ellene volt a tervnek, mely az amugy is feszült helyzetet még jobban kiélezte volna. Anglia erre elejtette tervét.

Lázadó osztrák katonák.

Londonba jelentik Berlinből: Bosznia-Bródban több osztrák katonát lázadás miatt halálra ítélték. Ugyancsak ez okból a bosnyák ezredekben is halálra ítélték néhány katonát.

Mariházy Miklós

az országos színészegyesület ellen.

Sulyos vádak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 15.

Irtunk arról, hogy Mariházy Miklós állítólag anyagi zavarokkal küzd, de nyomban hozzátettük a mi értesülésünket, amely szerint az aradi közönség volt kedvencének egyáltalán nincsenek komoly pénzügyi bajai. Hogy értesülésünk alapos volt, azt bizonyítja Mariházynek ma hozánk intézett levele, amelyben az országos színészegyesületet okolja a róla elterjedt alaptalan hírekért. Leveléből a következőket közöljük:

A dolog úgy esett, hogy amíg más igazgatók ezekkel és ezekkel tartoznak évekig, mint p. o. jelen esetben is Balla, Nádasz (aki nek tavaly 28000 korona tartozását rendezték az egyesületbe) addig én talán 8-10 napot késtem a nyugdíj befizetésével. Ezt a kis késedelmet használta fel az engemet utáló színészegyesület, hogy azonnal kifirkálja a hivatalos lapban, hogy a koncesszió bevonását felterjeszt a kultuszminiszter elé!... Hová? Mire? Hát miért nem bánik így el a többi hátralékosral is, miért épen velem? Mert engemet utálnak ott fenn abban az antidüvialis bandában, amelyről eselött 4 évvel már megírtam, hogy bombát alá és Bumm! Föl a magasba!

Perze a círóka-míróke glissé kestyűs gavallér igazgatókat, akik a színészegyesület vezető egyéniségeinek becses, de tehetségnélküli tagjait: megúthok szerződtek, csupa politikából, azoknak egy hájuk sem görbül meg, ha hónapokig tartoznak is.

Én ma egy flyinggel sem tartozom a színészegyesületnek, de azért fogadok bár mibe teszik, hogy egy pár neves igazgató ma is ezekkel tartozik, de azokkal nem fognak úgy bánni, mint velem! Ja, hát én nem vagyok bent ebben a „Maffiabac”, én ellenes vagyok ennek a színészi pondrónak, amit úgy bíznak, országos színészegyesület és amely ugye el a színészetet, mint kukac a fát!

Én nem vagyok kukac! Annál kevésbé hiszelgek az ottani felfújt nagyságoknak! Bejárnak a városba több, mint másutt az országban.

Róka József az adókról.

A pénzügyigazgató felolvasása.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 15.

Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara köz gazdasági liicumának tanulságos és szórakoztató előadásai ma este kezdődtek meg Róka József kir. pénzügyigazgatónak az Adóadás történetéről tartott érdekes és tartalmas előadásával. Este fél 9 órakor kezdődött a felolvasás nagyszámú hallgatóság előtt. Kristófy János kamaraelnök megnyitó beszédet mondott, melyben vázolta a liicum célját, rámutatott asokra a törekvésekre, amelyek ilyen irányban Aradon már eddig is a Köcsöy-egyesület, az egykori Szabad Liicum intézménye, a Nemzeti Szíveteg és az aradi fa- és fémipariskola kebelében érvényesültek, szölt az előadások hasznáról, majd üdvözölte az előadót és megkérte őt felolvasásának megtartására.

Róka József a mai estét az adóadás magyarországi történetére való visszapillantásnak szentelte. Szölt az adófizetés gyermekkoráról, az adófizetés kifejlődéséről s levonatta a mai egyenes adók létrejöttének processzusát a honfoglalástól egész a mai adórendszer megszűléséig. Rendkívül érdekesen vezette le az általános teherviselési kötelezettség kifejlődését, szölt arról az asszimilációról, melylyel az adórendszer és az adóadás az egyes történelmi korokhozhoz hozzásimult s nem feledkezett meg említeni tenni szokról a primitív visszaélésekről sem, amelyekkel annak idején egyrészt elődeink az adófizetés alól menekülni igyekeztek, másrészt az akkori adókezelés szervei a kincstárt károsították.

A pénzügyigazgató mai felolvasása tulajdonképpen csak bevezetője volt az előadás tulajdonképpeni tárgyának: a mai adórendszer és az új adóreform ismertetésének. E róka legközelebbi felolvasásán: a jövő heti kedden fog szólni a pénzügyigazgató.

A hallgatóközönség, amely teljesen megtöltötte a kamara dísztermét, tapsal és éljenzössel köszönte meg Róka Józsefnek tartalmas előadását, Kristófy János pedig a kamara nevében is köszönetet mondott a pénzügyigazgatónak azért a készségért, melylyel a trnuszágos felolvasás megtartására vállalkozott.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi Oltáregyesület holnap, szerdán estélyt tart, melynek műsora a következő: 1. Csárdás Títke: a) Rachmaninoff: Praelude (Cis moll). b) Chopin: Nocturne (F. moll.) 2. Éva Sárka: Nélkülözhet-e a nő a vallást? 3. Szathmáry Ilonka, Budits Mátyás, Wagner József dr., Mittermüller József, Duxak: Quartett. a) Allegro, b) Presto. 4. Máty Engelhart dr.: Az anya és a felnőtt fia. Az estély kezdete 5 órakor. Belépés díjtalan. A könyvtáradományok az estélyek rendezése körüli költségekre közönnel fogadtatnak.

(*) Elnökválasztás a mérnökegyesületben. Tegnap közgyűlést tartott az aradi mérnökegyesület. A közgyűlést Sármezey Endre ügyvezető igazgató nyitotta meg. Üdvözölte a megjelent tagokat és felszólította őket, hogy a lemondás folytán megüresedett elnöki és titkári állásra jeltsék meg a szavazást. Felkérte Dömötör Bertalan a jegyzőkönyv vezetésére. Az összes beadott szavazatokkal elnöknek Sármezey Endrét, titkárnak Dömötör Bertalanat választották meg. Az eredmény kihirdetése után az egybegyűlt tagok lelkesen megállapították az egyhangúlag megválasztott új elnököt és titkárt. Sármezey Endre szép szavakkal mondott köszönetet karársal bírálmáért. Nagy elfoglaltsága miatt —

úgy mond — nem akarja elfogadni az elnökséget, de látva a ragaszkodást, amelyvel iránta viselkednek, eleget tesz a közónak és elfogadja a választást. Egyben azon reményének adott kifejezést, hogy az eddigi éiralmi állapotok megszüntetésével mindnyájan egy testtel és egy lélekkel, kartársi szeretettel és odaadással fognak a szebb jövő érdekében küzdeni.

(*) Az alkoholelleses „Kitartás” páholy f. hó 17-én, csütörtökön este 8 és fél órakor, rendez helyiségében (Ipartestületi épület I. em.) nyilvános előadó ülést tart. Fodor Odón dr. gyermekorvos: „A gyermek és az alkohol” címen tart előadást.

(*) Az „Asztalos Sándor Társaság” holnap szerdán este 8 órakor a „Jó pástor”-ban ülést tart, melyre a tagokat és uton hívja meg — az elnökség.

Fogházra ítélt ékszerlovaj.

Lopás egy aradi üzletben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 15.

Az aradi törvényszék már ítéletet hozott abban a nagy feltűnést keltett lopási ügyben, amely a múlt hó tizenkilencedikén történt Igas Sándor aradi ékszerész üzletében. Mint annak idején megírtuk, a tolvajlást Igas egyik segédje követte el, aki egy fővárosi ékszerkereskedő mintakollekciójából tízezer korona értékű briliánsékszert tulajdonított el. A rendőri nyomozás csakhamar kiderítette tolvajt Mann Fülöp órásságát személyében, akit ma vont felelősségre az aradi törvényszék egyik büntetőtanácsa.

Az ügyészség lopás büntette miatt emelt vádat Mann Fülöp ellen. A nyomozás során kúnt, hogy Mann mindössze két napja volt Igas üzletének alkalmazottja, amiké a második napon megjelent az ékszerüzletben Láng Sándor budapesti ékszerkereskedő és későbbi rendjében nagy értéket képviselő különféle ékszermintákat hozott megrendelés gyűjtése céljából. Az árukat kirakta az asztalra s Igas két segédjével együtt nézegette az ékszereket, amelyekből rendelt is.

Mikor asután Láng kollekcióját bemutatásával elkészült, visszacsomagolta árukat s remélte vette észre, hogy a gyűjteményből egy tokban tartott több briliánsgyűrű hiányzik. Lármat esapott s felelősségre vonta az üzlet-tulajdonost és a segédek. Igas nyomban azt ajánlotta, hogy tartásának alapos kutatást az üzletben, ahonnt még senki sem távozott el s így, ha Láng az ékszereket vele hozta, azoknak meg kell kerülniök.

A kutatás csakhamar eredménytelennel is járt, amennyiben az egyik fal ingaóra tokjában megtalálták a fővárosi kereskedő hiányzó ékszereit. Láng nyomban a rendőrségre ment és feljelentette Igas alkalmazottjait. A vallatásokra az egyik segéd Mann Fülöp beismerte, hogy a gyűrűkkel tett ékszerdobozt ő rejtette az ingaóra belsejébe de azszal védekezett, hogy azt a földön heverve találta s nem merie visszaadni, mert attól félt, hogy ha visszaadja, őt vessik gyanuba s elbocsátják az üzletből. A rendőrség erre Mann Fülöpöt letartóztatva s kihallgatása után átkísérte az ügyészség fogházába, ahol a tolvaj segéd a mai napig vizsgálattal foglalkozik.

A főügyészségen Köller János ítélőtáblai bíró elnökölt, a vádat Szokolczay Lajos ügyész képviselte. A bíróság a terhelt tanuvallomások alapján megvizsgálva látta Mann Fülöp bűnösségét s őt tagadás ellenére nyolc hónapi fogházra ítélte. Az ítélet jogerős.

KAVARODÁS a bank-kérdés miatt.

Apponyi és Justh vitája. — Felosztatják a Házat?

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 15.

A múlt héten még a legunalmasabb költségvetési vita folyt a parlamentben, ma pedig az izgalmas képviselőházi ülés, zajongó párt-élet, kritikus hírek, sőt a házfelosztatás réme egyszerre élénké és komollyá tette a politikai helyzetet. Az izgalmakat a bank-kérdésnek hirtelen való felvetése okozta. Polónyi Géza minapi beszéde és Wekerle miniszterelnök tegnapi felelete kapcsán a képviselőház mai ülésén Gaál Gaszton, függetlenségi képviselő tette újból szóvá az önálló bank ügyét, erélyes hangon követelve a függetlenségi párt e régi program pontjának megvalósítását. Gaál után Polónyi, utána pedig Apponyi beszélt. Közben a kedélyeket el-fogta az izgalom. Apponyi beszéde alatt rövid, de következményeiben talán jelentős incidense volt a kultuszminiszternek Justh Gyula házelnökkel, akit a függetlenségi pártnak most elégedetlenkedő része vezérének tekint. Ez a csoport az önálló bank biztosítása nélkül nem megy bele a fúzióba és ezt nyíltan hirdeti Justh is. Innen ered talán az a híresztelés, mely szerint a helyzet nemsokára kormányváltássá fajul és Wekerle utódja Justh Gyula lesz. Más hírek a Ház közeli felosztatásáról beszélnek. Mindezek még koraiak, de annyi tény, hogy a bank-kérdés felvetése egyszerre komoly politikai helyzetet teremtet.

A váratlan eseményekről, Apponyi és Justh mai vitájáról és a híresztelt kombinációkról itt következnek fővárosi tudósítónk jelentése:

Az elégedetlenkedő függetlenségtiek.

A mai eseményeket a függetlenségi párt egy nagy csoportjának megatartása teszi értehetővé. A függetlenségtiek jókora része a párt életkérdésének tekintti az önálló bank felállítását. A mai politikai és parlamenti állapotot tarthatatlannak mondják, mert a függetlenségi párt helyzete a koalíción mind terheesebb és súlyosabbá vált az utóbbi kormányzat alatt, a mai napig hozott áldozatok következtében. A választásreformot a javaslat mai alakjában a párt szívesen igen súlyos tehertétellek tekinti, mert az a meggyőződése a párt tevékeny részének, hogy ez a reform a gyakorlatban a végrehajtás után devává válik a függetlenségi kerületeket és a párt kisebb-sége kárára. A választásreformot tehát mai alakjában és tartalmával el nem fogadhatja. Ha mégis kisebb-nagyobb módosítás után hozzájárulna a reformhoz, az csak a helyzet tisztázásával teheti meg. Kívánja tehát a fúziót az alkotmánypárttal, de kizárón az önálló bank alapján. A bankkérdést pedig és ezzel a fúziót feltétlenül és okvetlenül még a választásreform előtt kell megoldani, vagyis megcsinálni, mert a bank nélküli nincs felelő és nemzeti bank meg fúzió nélkül a függetlenségi párt nem fogadja el a választásreformot.

Incidens Apponyi és Justh között.

A függetlenségi párt e részének vezéréül Justh Gyulát tekintik. Justh feltétlenül az önálló bank álláspontján áll és ezt a véleményét hangoztatja is. A mai ülésen

Apponyi beszéde alatt Justh elhagyta az elnöki emelvényt és az első padsorba ülve hallgatta a kultuszminiszter szavait. Mikor Apponyi a függetlenségi párt jövő feladatait aposztrofálta, Justh halkán megjegyzést tett szomszédjának. Apponyi ezt észrevette, egy pillanatra megállt beszédében, majd azt kérdezte Justh-tól, hogy mi az ellenvetése.

— Csak annyi, — szolt ekkor Justh — hogy az önálló bankot meg kell csinálni.

Halk éljenzés hallatszott erre a függetlenségi padokból. Apponyit az incidens elkedvetlenítette és újra tiltakozott az ellen, hogy gyanakodással támogassák. Beszéde végén épp ez incidens miatt nem hallatszott az az egyöntetű, általános taps, amely Apponyi beszédét követni szokta. A függetlenségi párt egyrésze Apponyit üdvözölte, a másik Justhot fogta körül. Később Justh megkérdezte, hogy rá értette-e a miniszter a „gyanakodó támogatás” kifejezését.

— Nem — felelte Apponyi, — általánosságban értettem.

— Akkor jól van, rendben van — mondotta Justh és a folyosóra ment. Itt egy nagyobb vitázó csoport előtt ezt mondta:

— Én Apponyi beszéde alatt halkán tettem azt a megjegyzést szomszédomnak, hogy a felelősséget aljuk és vállaljuk, de az önálló bankot meg kell csinálni. Apponyinak nem kellett volna ezen fönnakadni és engem kérdőre vonni, de ha megtette, én nem árulok zsákban macskát és igenis követelem az önálló bankot. Apponyi azt mondta, hogy most nem rám értette a gyanakodást. Ha rám értette volna, akkor nyomban feleltem volna. Így azonban nem kellett nyilatkoznom.

Válaszok hírek.

A képviselőházi ülés végéig folyt a vita a folyosón a bankkérdésről. A függetlenségtiek újból hangoztatták, hogy e kérdésben taktikázni nem lehet. Feltűnő volt a kedvetlenség különösen az alkotmánypárt részéül. A Ház felosztatásáról, sőt kormányváltásról is beszéltek. Azt is mondták, hogy Wekerle a napokban érintkezésbe fog lépni a függetlenségi párt vezéreibel és világosan előadja álláspontját.

— A kormánynak nem érdeke — ez a kabinet álláspontja, — hogy a mai kétértelmű helyzet tovább elhúzódjék. A kormány tudni akarja, hogy micsoda sors vár a választói reformra. Nem tűrheti, hogy ennél is olyan meglepetések érjék, mint most a bank-ügynél. Ha garanciákat nem kap erre vonatkozólag, akkor felosztatja a Házat.

Wekerle később hosszasan tanácskozott Justh Gyulával.

Justh ezután a fiával sétált vagy fél óra hosszat és vele hevesen vitatkozott.

Egy fővárosi hírlapíró megkérdezte Batthyány Tivadar grófot, a bankbizottság elnökét, hogy mikor szándékozik összehívni a bizottságot. Batthyány így felelt:

— Mielőtt a pénzügyi bizottság befejezte tanácskozását, azonnal összehívom a bankbizottságot. Lehetséges azonban, hogy a pénzügyi bizottság a karácsonyi szünet alatt félbeszakítja tanácskozását; ebben az esetben még a közszünet időben is összehívom a bizottságot.

Apponyi a pártkörben.

Az izzó hangulat estefelé némileg csillapulni kezdett. A függetlenségi pártkörben este alig 15 ember volt jelen, köztük Apponyi Albert gróf is, aki kifejtette a bank-kérdésben elfoglalt álláspontját. Apponyi a jelen voltak helyeslése mellett rámutatott arra, hogy nem szabad a jelenlegi helyzetben az ország nyugodalmát felzavarni csak azért, hogy a kormánynak kellemetlenkedjenek. A bankkérdésnek — ugymond — legközelebb úgy is dűlőre kell jutni, várják meg ezt az időt türelemmel. A kormánynak egyik tagja sem fogja akarni, hogy a függetlenségi párt ebben a kérdésben eltérjen álláspontjától.

Az alkotmánypárti képviselők mai közös vacsorájukon élénken tárgyalták a helyzetet, melyet magukra nézve kedvezőtlennek tartanak.

Botrány az osztrák parlamentben

Német szabadelvűek a zsidók ellen.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 15

A bécsi Reiksrát mai ülésén a legutóbbi obstrukcióból jól ismert jelenetek közepette segítette át az osztrák kormányt a válságon. A parlament a cseh radikálisok által provokált botrányok és lármás jelenetek dacára késő este elfogadta a budgetprovizóriumot s így a kormány törvényes felhatalmazást nyert az államháztartás vezetésére.

A képviselőház Lichtenstein herceg javaslatára kimondotta, hogy a provizórium tárgyalását sürgősnek tartja. Az eldöntvény benyújtásakor a csehek óriási sajt csaptak. Előkerültek a sípok, Fressel képviselő letörte az asztalának tetejét s azszal verte a padokat.

Az ülés legnagyobb részét elnöki rendutasítások, személyes sértetések és botrányok töltötték ki. Este nyolc óra után állott fel Malik német nemzeti képviselő s az olaszok ellen intézett kirohantást. Beszédében azt monddta, hogy a német diákoknak sokkal több joguk van a „Wacht am Rhein” énekzésére mint az olaszoknak a Garibaldi nótához.

Pagnini olasz képviselő így kiáltott feléje:

— Maga vén gazember! — Malik az előtök fekvő írástáskát felkapta s Pagnini felé hajította. A táska azonban nem est, hanem a képviselőházi napló szerkesztőjét találta, akit nyakán és fölén sértett meg. Az elnök rendet utasította Malikot.

Egy másik kínos incidens Pergelt és Kuranda német szabadelvűpárti képviselők között játszódott le.

Pergelt, a német szabadelvűpárt elnöke a provizórium mellett szólalt fel s beszédében azt jelentette ki, hogy pártja „fűtül a zsidókra, s nem reflektál a támogatásukra. A beszéd végével igen sokan gratuláltak Pergeltnek, többek között Kuranda szabadelvűpárti képviselő is. Mikor Kurandát felvilágosították Pergelt kijelentéséről, odament ehhez s a következőképp szólott hozzá:

— Most értesültem csak arról, hogy ön milyen alávaló módon nyilatkozott a zsidókról. Nemcsak, hogy visszavonom a gratulációt, de legmélyebb megbotrányozásomnak adok kifejezést. A zsidók egyáltalában nem érdemelték meg a szabadelvű párt részéről ert támogatást. Évtizedek óta támogatják ezt a pártot s a legutóbbi cseh tüntetések alkalmával is ők szenvedtek legtöbbet. Az ő cégtábláikat szakították

ták le, az ő ablakukat verték be és az mind azért, mert bátran merik vallani, hogy ők nem zsidók.

Pergelt zavartan kért bocsánatot s kijelentette, hogy ő nem akart antiszemita jellegű nyilatkozatot tenni és csak felindulásában mondotta a sértő szavakat.

Kuranda nem fogadta el Pergelt igazolását, hanem hátat fordítva a falképnél hagyta.

Berecz bácsi meséiből.

Jancsika és a karácsonyfa.

Mese, mely nem az álmok országában, hanem a kihágási bíró tárgyaló termében játszódik le. Mese, melynek a hőse Riesz János öt éves ifju, lakik Orczy-utca 15. Szerep jut benne egy gyöngyhásmoly kénnek, melyet a hős álmodácn bicakának mond, egy karácsonyfa és egy rendőr. És a társaság lopás miatt került Berecz bácsi elé, aki a következőképp mondja el a históriát:

Karácsony havában volt, néhány nappal a szent ünnep előtt. A mesém megtörténtének évét is tudtokra adom gyerekek, mert ez nagyon fontos, hogy tudjátok. 1908-at írtak a naptárcsínálók. Ebben az esztendőben alakultak meg országsszerte a gyermek-bíróságok. Ti már tudjátok, hogy mi ez ugye bár?

Egy napon, lehetett december 15-ike, amint bentülök a hivatalomban és éppen az ifju bűnösökről készitek pontos statisztikát, kopogás hallik, nyílik az ajtó. Egy szigorú arcú rendőr lép be rajta, kézen vezet egy ökönyi emberkét, a másik kezében egy szépaéges, friss zöldszínű karácsonyfát cipel.

Elém áll a szigorú rendőr s hivatalos hangon jelenti:

— Tekintetes kapitány ur, behoztam ezt a tolvajt, aki karácsonyfa lopáson éretett rajta.

No gondoltam magamban ez nem olyan főbenjáró bűn. Közeledik a Jézus születésnapja, a szülők szegények, a Jancsi úgy szerez karácsonyfát, ahogy tud. Persze ti nem is álmodjátok, hogy mennyi szegény gyermek sir a szent ünnep estéjén amiatt, hogy az apja még csak egy tenyérnyi fécskát sem vesz nekik. Ti azt hiszitek ezek rossz gyerekek s büntetésből nem kapnak fényes karácsonyfát.

De ez a Jancsi, aki apátlan, anyátlan árva és a nagymamája neveli, nem tolvaj ám. Dehogy az. Modern fiu. Öt éves csak és halljátok, hogy mint viselkedik.

— Miért loptál fiam, kérdezem a Jancsít.

— Nem loptam. A pajtásom lopott, Grün Mária. A zsidó.

— A rendőr nálad találta a karácsonyfát, fiam.

— Nálam találta, de a Grün adta oda, a fát is a kést is, amivel metszette. Az én nyakamba akarja szólni a bajt.

— Hazudsz te gyerek.

— Nem hazudok kérem, mert én félek a rendőrtől, aki bevisz a pincébe, ahol az áristom van. Meg aztán egy zsidóért nem érdemes hazudni. Ha loptam volna, bátran megmondanám.

Ugye gyermekem ti éppen úgy nem hisztek a Jancsinak, mint én nem hittem neki. A nagymamájának megvallotta, hogy a fát is lopta, meg a kést is lopta. Mikor még megkérdeztem tőle, hogy nem félsz az istentől, aki megbünteti a tolvajokat, kis kacsoit összetéve szépen emigyen felelt a bátor és okos fiucska:

— A bicakát eladom — és a pénzt a szegényeknek adom, a karácsonyfát meg leimádkozom. A nagymamával minden nap eljárak a misére.

Igy történt ez kedves gyermekeim szóról szóra. A Jancsikat a gyermek bíróság még néhányszor ugyan gondjába veszi, de ha majd felszédültök s találkozni fogtok a Jánossal, jusszon eszetekbe ez a mese, mely a Berecz bácsi tárgyaló termében 1908-ik

esztendőben a szent karácsony táján játszódott le. Akkor a János egy szobával odébb lesz található. A Grün bácsinál.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: Otthon, színmű. Jászay Mari felléptével. (A bérlet.)
Csütörtök: Borgia Lucretia, dráma. Jászay Mari felléptével. (B bérlet.)
Péntek: Elektra, tragédia. Jászay Mari felléptével. (C bérlet.)
Szombat: Tatarjárás, operett. (A bérlet.)

* Jászay Mari vendégszereplése. Hét nap kezd meg három estére tervezett vendégszereplését Jászay Mari, a budapesti Nemzeti Színház művésze. Az első fellépése Sudermann világhírű darabjában, az Otthon-ban lesz. Csütörtökön Borgia Lucretia címszerepét, pénteken pedig az Elektra címszerepét játssza a művésznő.

* Gyermekelőadás. E hó 24-ikén, a karácsony előtti napon délután fél 3 órakor gyermekelőadás lesz a színházban. Az igazgatóság megszerezte előadásra a Hamupipőke című énekes tündérmesét, amelyet új díszletekkel és új jelmezekkel adnak elő.

* Komlóssy Emma vendégszereplése. A Nép-színház Vigopera bukása óta, Komlóssy Emma, az a gyönyörű hangú, temperamentumos énekesnő, csak elvétve hallható a fővárosban. Annál többször énekel művészetét a vidékiek, hová sűrűn hívják vendégszerepelni. Legutóbb Hódmezővásárhelyen játszotta el Barók Résző társulatával a „Lili” és a „Subanc” címszerepét és mindkét este meleg ovációkban volt része.

* A jövő vasárnapi filharmoniai hangversenyt a következő szép és vonzó műsorral várják meg a randes helyen: a „Fonór Keresz” ezaló nagytéremben: 1. Mendelssohn: Híridák nyitány. 2. Bizet: „L'Arlesienne” suite. 3. Mendelssohn: a-moll (sko) szimfónia. 4. Hubay: Bevezető zene „Lavotta szerelem” c. dalműből. — Ennek a hangversenynek különösen Mendelssohn műsójának sok-sok híve fog örövendni. Jegyek Weiss Ló könyvkereskedésében (Minorita-palota) kaphatók, ahol az előjegyzési helyek is átvethetők már.

* Kállay Jolán Győrtől. A „Győri Hírlap” írja: Kállay Jolán, a győri színház volt primadonnája, aki most Aradon mutatja sikerült négy estére előjövő vendégszereplését. Vendégszereplését szerdán kezd meg a Csókkirály címszerepében.

* A nemzetközi tárlat a mai nap folyamán több kiváló műremekkel gyarapodott. Peske Lajos, a kiváló magyar festőművész, akinek nevét a műpártoló közönség a fővárosi műcsarnokban aratott sikereiről ismeri, máiók fogva egy kitűnő képével van képviselve. Diószeghy László, akinek a múlt évben rendezett kollektív tárlata azott nagy erkölcsi és anyagi sikert, 15 képet küldött. Végül Spányinak és Pataky Lászlónak egy-egy remekművel gyarapodott a tárlat. A mai nap folyamán ismét három kép kelt el. A kiállítás egész napon át díjtalanul tekinthető meg Weiss Ló könyv, papír és seneműkereskedő cég szalonjában.

* Várostrom A modern természetben mind kevesebb jelentőséggel bírnak a várak és az ellenség csak akkor fordít ezek bevételeire nagyobb gondot, ha különös stratégiai fontossággal bírnak. Emlékeztet még az orosz japán naboru legvéresebb aktsa, Port-Artur ostroma és bevétele. Ennek a várnak ostromából merítették a stratégusok azt a tanulságot, hogy a várostromokra pazarolt erő felesleges és nem bír döntő hatással a háboru eredményére. A várostromok ugyanis óriási hadi erőt könének le, nagy vér- és pénzáldozatba kerülnek. Az Uránia-színház egy fényes várostromot mutat be sikerült mozgófényképben, melyből alkalma

less a közhítségnek egy városom borsalmait megismerni. Az Uránia-szi ház szerdán bemutatóra kerülő műsorának egyik szenzációja ez a kép.

Színházi leányok.

Intimitások.

(Fővárosi levél.) Egy benfentes operaházi ember bevitt egyszer előadás idején a színpad alá, a rejtelmes gépek világába. Eppen a ballet típegett a fejünk fölött habkönnyű ruhában, fáradhatatlan mosolygással, szilfid-lejtéssel.

Nohát, sok félelmes zajt hallottam már életemben. Geizerek rejtett pöffögését és bugyborékolását, viharzó tenger zugását: hallottam, amint a kis kárpát gerendaház falain orgonázott az orkán és fenyőfákat csavart ki gyökereitől, — de ilyen zajt még sohasem hallottam.

Künn a nézőtérben talán most ábrándozva, gyönyörködve nézik a színpadi tündérek könnyű táncát és itt, a színpad alatt, úgy érzem, mintha az egész világ össze akarna omlani. Hatvan láb csusszan, topog dübörögve; a deszkák rengenek, recsegnek, nyögnek. Oh, itt nincs habkönnyű ruha, fáradhatatlan mosolygás, szilfid-lejtés; itt csak a rideg valóság van és a deszkák nyögve hajladoznak hatvan embertest súlya alatt.

Az illuziókból ide nem jut le semmi. Itt csak a száraz deszkák beszélnek és úgy érzem, mintha megérteném panaszos jelzavukat.

— Mennyi a maga fizetése? — kérdeztem egy kóristaleánytól, valamelyik operett-színházunkban.

— A kis édes Kugler-bonbont rácsálva, egykedvűen válaszolta:

— Tizenöt forint. De vannak olyanok, akiknek negyven forintjuk is van, csakho, y azok mind vénnek már — szegények.

Jól megnéztem a kicsikét. A harisnyája se lyem (párja tizenkét forint), a kalapja divatos, a bundacskája egész vagyonnal ér föl. Ezek a kis részletek nagyon is érthetően beszélnek. Az ő léte még csak nem is probléma. Hiszen eleget ülnek számozatlan bérkosziban, viselik a legújabb divatot és még ezzel a tizenöt forintos existenciával sem tudnak beszámolni.

De ha ezek a kullissza-virágok élnek is a valóságban, mégsem oly mindennaposak, mint ahogy a pikáns élelapokból hinné az ember. A kóristaleányoknak nem ez az általános típusa. Ezeket nem is viszi a színpadra más egyéb ambíció, csak hogy éppen „színesnek” lehessenek — barátjuk szemében és megmutogathassák tolettjüket a nézőtér első sorainak. Őket tehát kölcsönös érdek fűzi össze a színház-igazgatóval. Ők tetszetős és legtöbbször hasznos kirakathoz jutnak a színpadon, az igazgató pedig elegáns, csillogó, gazdag színlíttokat kap ánszámlájába — ingyen.

De a legeitertestebb típus az a másik, amelyet naiv ambíció csál, vagy a nyomor taszit a színpadra.

Varrólányok, szobalányok, akik gépelés, porolás közben énekelve, fölfedezik, hogy hajlamuk van a szent művészetre, jelentkeznek a főlvételi próbán és ha beválnak, — mindössze egy kevéssé csinos ábrázat és valamelyes hang kell hozzá — egyszerre belekerülnek ebbe a másik világba, amelyben minden csupa ragyogás, csupa gazdaság — havi tizenöt-husz forint fizetéssel.

Pedig rengeteg munka az, amit végezniök kell. Akkor hogy alighanem visszavágyának a régi időkbe, amikor csak a varrógépet kellett hajtaniok vagy a szobát kellett takarítaniok és úgy énekelhettek mellé, ahogy nekik tetszett. Ok, akik a kótát sem ismerik, szörnyű dresszúrába kerülnek, amely reggeltől késő estig tart. Hogy mégis miért

maradnak takarosak és jókedvűek? — Ez olyan probléma, mint amelyet mai tékozló férfiak még százannyit látnak a legegyszerűbb nő existenciában is.

Astán van egy harmadik fajtája is a kóristaleányoknak. Azok a szegény lányok, akiket hazulról elfűdöz a nyomorúság és a gyár vagy az iroda helyett azért választják a színpadot, mert azt hiszik, hogy ott könnyebb a kenyérkereset. Persze, később belátják, hogy a gazdag, jókedvű színháznál fejtebb szegénység várja őket, mint a fűledt gyárban, vagy rideg iroda szobában. De most már késő; itt, ebben a sajátságos világban, ahol bohókásan kavarognak a legtarkább elemek: milliók ifjak és éhes kóristák, huszezer forintos primadonnák és éhes balletlányok — itt lenyűgözi őket is a nagyzás varázsa és lassan, sok tépelődés után, elkényszeredetten, de többnyire mégis csak rátérnek arra az ösvényre, amelyen tizenöt forint fizetéssel is meg tud élni a szegény kóristaleány.

Csendesszoborleleplezés

A Werbőczy-szobor átadása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 15

Magyarország egykori nádorának és legnagyobb jogtudósának, Werbőczy Istvánnak az emlékszobrát ma adták át hivatalosan a székesfővárosnak megőrzés és gondozás végett. Az emlékmű, mely a király által a nemzetnek adományozott tíz szobor egyike, a Klotild-palota előtt a Kigyó-téren emelkedik. A szobrot a miniszterelnökség ellenőrzése mellett Donáth Gyula szobrász mintázta, akinek ez a műve egyik legsikerültebb művész alkotása.

A mai hivatalos átadásnál — mint fővárosi tudósítónk jelenti — csupán a hatósági személyek jelentek meg. A miniszterelnökség részéről Romy Béla dr. min. tanácsos, az elnöki osztály vezetője, a székesfőváros képviselőjében Rózsavölgyi Gyula helyettes polgármester és Heuffel Adolf középítési igazgató, továbbá Donáth Gyula szobrász és Buzay Károly tanácsjegyző.

A miniszterelnökség nevében Romy Béla min. tanácsos az alkotó művésztől átvette a szobrot és néhány szó kíséretében átadta a székesfőváros képviselőinek.

Rózsavölgyi Gyula h. polgármester kijelentette, hogy örömmel veszi át a főváros gondozásába az emlékművet annyival inkább, mert ez újabb emlék igazt műremek, mely különösen díszére van Budapest székesfővárosának. Ezzel a hivatalos aktus véget ért és a jelenvoltak gratuláltak Donáth Gyulának.

A miniszterelnökség képviselője közölte a megjelentekkel, hogy a tizzdik király-szobor is készen van. Ez a szobor a Pázmány Péter szobra, Radnay Béla szobrásztanár műve, mely Carrarában fekszik. Mivel a Kigyó-tér ama helyén, ahová ez a szobor jön, most a „Párisi ház”-ból kiszorult kereskedők bazára épül, Wekerle Sándor miniszterelnök épen a kereskedőkre való tekintettel megengedte a kigyó-téri ideiglenes ház építését és beleegyezett abba, hogy az utolsó emlékszobor két év múlva lepleztessék le.

SZELHÁMOS

a rendőrkapitányok között.

A „trencsényi főkapitány” mulatozása.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, december 15.

December hatodika a rendőrsztriviselek napja volt Budapesten. A vidékről felutaztak a rendőrtisztek a fővárosba, hogy ott tanácskozzanak közös érdekel megővására. (A kongresszus tanácskozásai nagyon komoly mederben folytak, annál vigabb volt az, ami következett a kongresszus után: a közös bankett, a vacsorák és a többi mulatságok.)

A vidék közbiztonságának hatalmasai akkor sűrűn keresték föl az Andrássy-utón levő örm-kávéházakat, amit talán nem is annyira mulatságból, mint inkább azért tettek, hogy a „magasabb” prostitúciót tanulmányozzák. Persze ide inkognitóba mentek és úgy tettek, mintha vendégek volnának és nem csöndes szemlélők. Pesszgoatek, ölkükbe áltették a tanulmány-tárgyakat és be-bekurjongattak a senébe.

A tanulmányozó urak között kivált egy vörösseszőke, 32-35 év körül dallás fiatalember, aki mindig a legsajosabban mulató kollégák közé jött. Igea jól mulatott, rendesen a sárga földig itta le magát és soha nem fisegett. Egyrészt, mert nem volt pénze, másrészt, mert olyan részeg volt, hogy élvezet volt őt így látni és ezt az élvezetet rendszerint megfizette a kompánia.

Ez a kedves fiu magát úgy a társaságban, valamint a kávésnál és főpincérnél is Makk trencsényi rendőrkapitánynak mutatta be. A főpincérnél azért, hogy 20-30 koronákat pumposhasson.

— Nézze kérem, várok otthonról expressz egynehány száz keronát; addig nem baj, ha kisegit rongyos pár forinttal.

Ezeket mondta és egy érthető fejbiccenéssel tudtára adta a főpincérnek, hogy jó kölcsöndij jár ki a rongyos néhány forintért.

Ilyen módon sikerült is a „kapitány urnak” mindenütt, ahol csak megfordult, annyit szerezele, hogy nem kellett sajnálnia a rendőrkongresszust.

Egy ember volt csak a megpumpoltak táborában, Steiner Henrik, a Fővárosi Orfeum kávéházának üzletvezetője, aki gyanakodni mert a „kapitány ur” kapitányi mivoltában, csak hogy egy kissé későn. Az után, hogy már véget ért a kongresszus és mindenki pesti tapasztalataival hazautazott.

Steiner Henrik írt egy levelet Trencsénbe Makk rendőrkapitány urnak, udvariasan felszólítván őt 30 koronányi tartozása megfizetésére.

„A kölcsöndiját elengedem, kapitány urnak, csak a tőkét tessék visszafizetni”. Írta az egyszerű emberek maliciájával.

Steiner Henrik egy igen szigorú, rendőri hangon írott választ kapott. A trencsényi rendőrkapitány nem tud semmiről, soha életében nem csinált adósságot kávéházban. A szelhámos ellen, aki a nevével visszaélt, tegyék meg a megtorló lépéseket.

Steiner Henrik ezt a levelet bemutatta a főkapitányságon ma, ahol nagyon elröstelték magukat a tisztviselők, akik olyan jól mulattak egy börtönbe való „kollégájukkal”.

Az ál-kapitány ellen megindították a nyomozást.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 16-án az időjárás: fagyos körüli hőmérséklet, elvélve csapadék.

— **A magyar képviselőház a török parlamenthez.** Fővárosi tudósítók táviratozza: *Kmetty* Károly képviselő felvetette azt az ideát, hogy az új török parlamentet a magyar parlament üdvözzölje. Az ideát *Szemere* Miklós és *Thaly* Kálmán is melegen felkarolták és *Wekerle* miniszterelnöknek ajánlották. *Justh* Gyula házelnök ma este kijelentette, hogy holnap vagy csütörtökön maga fogja indítványozni, hogy a képviselőház üdvözzölje az új török parlamentet.

— **A bolgár király magyar levele.** *Ferdinánd* bolgár király levelet küldött *Lits* Gyula honti főispánnak, köszönetül az üdvözléért, a melylyel királysága első napjában kívánt neki Hontvármegye közönsége nevében dicsőséget és szerencsét. A királyi levél így szól:

Sofia, 1908. dec. 9 én
Királyi palota.

Főispán Ur!

Országomnak függetlenítése alkalmából küldött meleg üdvözlőlevele nekem benső és nagy örömet szerzett. Örömet azért, mert azon vármegyéből jött, melynek lakosai én hozzám oly őszintén ragaszkodnak és kik nekem szeretetüknek oly sok tanujelét adták.

Levelét olvasva, magam előtt látom lelkemben a szeretett Hont képeit elvonulni, úgy mint, Csabrághot, az ősi romot, az én magyar őseim bölcsőjét, az általam oly nagyon szeretett szent-antali kastélyt, melynek én a királykikiáltás előtt negyvennyolc órával istenhozzadot mondtam és látom ismertető jelét: a nevezetes Szittya-hegyet és Seimecet, Ipolyságot és a többi hegyet; mindezek közel vannak szívemhez.

Fogadja ezután, Főispán Ur a nekem elküldött szeretetreméltó és őszinte üdvözléért legmelegebb köszönetemet, melyhez szenvedett veszteségéhez részvételemet és egészségéhez jó kívánságomat csatolom.

Jóakarója

Ferdinánd.

A király részvéte arra vonatkozik, hogy *Lits* főispán nemrég temette el hitvesét.

— **Megyei tisztviselők kongresszusa.** Fővárosi tudósítók jelentik: A vármegyei segéd-tisztviselők, kezelőszték, napidíjasok, altisztek és szolgák a József főherceg-szalldóban ma délelőtti országos kongresszust tartottak. Huszonhat megyéből körülbelül 60 küldött jelent meg. *Aradról* *Papp* Gyula iktató veti részt a kongresszuson, mely az érdekeltek status- rendezését és anyagi helyzetének javítását sürgeti. A nagygyűlésből küldöttség jelent meg a belügyminiszternél, aki igen meleg hangon biztosította jóindulatáról a megjelenteket. *Andrássy* kijelentette, hogy a küldöttség óhaját támogatni fogja.

— **A prágai statárium vége.** *Prágából* táviratozzák: Ma korán reggel nagy piacatok hirdették a statárium megszűnését.

— **Lányi Géza meghalt.** Ungvárról táviratozzák: *Lányi* Géza, az ismert kiváló dalköltő és cimbalom-művész hosszu betegség után ma délelőtti elhunyt. *Lányi* hosszu ideig a Népszínház zenekarának volt tagja és *Blahánénak* volt kedvelt cigánya. Dalai országsszerűek elvannak terjedve.

— **A szerb lázadók vezére meghalt.** Egy bécsi távirat jelenti, hogy ott ma délután 85 éves korában elhunyt *Fratimirovics* György vezérőrnagy. Az elhunyt nagy szerepet játszott a szabadságharcban,

amelyben a magyarok ellen küzdött. Ungváron született, a szabadságharc kitörésekor a szerbek politikai vezetője, később pedig a magyarok elleni harcban a szerbek hadvezére volt. 1853-ban és 1858-ban az osztrák kormány nevében politikai misszióban járt Belgrádban, de mintegy 15 év óta Bécsben visszavonult életet élt.

— **A német császár pénzügyei.** *Berlinből* jelentik: Németország egyik legelőkelőbb lapja, a „*Rheinisch-Westfälische Zeitung*” hosszú cikkben érdekes leleplezést ad. A lap szerint ugyanis Vilmos császár kénytelen áruba bocsátani a düsseldorfi királyi kastélyt, hogy anyagi ügyeit rendezze. Azonkívül legközelebb több rajnamelléki kastély is eladásra kerül. A lap ebből az alkalmából igen keményen megármadja Vilmost, aki rendkívül öltözköztető életmódjával a csőd felé halad.

— **A Steinhell-ügy.** *Párisból* táviratozzák: A vizsgálóbíró ma felmutatta Steinhellénak azt a kesztyűt, melyet Steinhell holteste mellett találtak. Steinhellé kijelentette, hogy most látja először a kesztyűt, melyről pedig bebizonyosodott, hogy a Steinhelléé. Egyik asszisztensében ujabbán méregre találtak. Steinhellé szerint az illető-cikkre kellett. Az asszony különben a fogságban állandóan hasadik és mindinkább elterjedtebb lesz az a vélemény, hogy Steinhellé szanatoriumba való bízterítés nő.

— **Meghalt a király főudvarmestere.** *Bécsből* jelentik: *Liechtenstein* Rudolf herceg lovassági tábornok, ő Felsége első főudvarmestere az éjjel meghalt.

— **Hohenberg grófnő ajándéka.** *Bécsből* jelentik: *Ferenc* Ferdinánd trónörökös felesége, *Hohenberg* Zsófia grófnő, minden évben el szokott sarándokolni Lourdesbe, melynek csodátévő visében vakon bízik. Az ideai sarándokutról most tért vissza és egy liter *Lourdesi vizet* adományozott egyik bécsi kórháznak a betegek gyógyítására. A kórház orvosi karát a legnagyobb szavába hozta a különös ajándék.

— **Gyártűz a fővárosban.** *Budapestről* táviratozzák: *Kozma* Zsigmondnak a Sajó utcában lévő cipőfőnyomásgyárában ma nagy tűz támadt. A munkások délelőtti eltávoztak a gyárból, a viaszt folyó állapotban a tűzön hagyták. A felforrított viasz kifolyt és egy ládához ért, amelyben forgács és fénymáz volt. Három körületű és a központi tűzörtség ment ki a helyszínre és csak három órai erős munka után sikerült lokalizálni a tüzet.

— **A végrendelet hamisítók.** *Budapestről* jelentik: Az elhunyt emberbarát, *Gallér* Szabó János végrendeletének meghamisított ügyében teljes erejével folyik a vizsgálat. Kovács vizsgálóbíró a Lőszonról idezárlított négy hamis tanu már kihallgatva. Ezek teljes beismerésben vannak és részleteiben elmondották, hogy Batlikék fejénként százezer korona jutalmat ígértek nekik, ha segítenek meghamisítani a végrendeletet. Ezzel szemben ugy Batlik Sándor, mint *Filipp* Gizella teljes tagadásban vannak. A hat vádlottat szembesítették is egymással, de a szembesítés teljesen eredménytelen maradt.

— **Politikai párbaj.** *Sárvárról* táviratozzák: Nagy kmil orsz. képviselő is lejött korteskedni a szigetsvár. körületbe és itt erősen összeszólakozott *Fenér* Miklóssal, a Komjáthy-párt hívével. *Fenér* Miklós ezért provokálta Nagy Emilt. A párbaj tegnap folyt le Pécsen.

— **Gyilkossági kísérlettel vádolt képviselő.** *Zágrábról* sürögnylik: A *Szarcevic* párti Horvátországi Pravo-nak jelentik *Varasdról*: *Magdics*

Pero dr. a magyar országgyűlés horvát tagja rátámadt *Uroics* Mihály dr. ra, a *Varasdi* Horvátországi Pravo szerkesztőjére s ököllal halántékra sújtotta. *Uroics* állapota veszélyes s azt hiszik, hogy az ütéstől belső sérülést szenvedett. *Uroics* gyilkossági kísérlet miatt tett főjelentést a képviselő ellen s azt mondja, hogy a támadás módja és jellege és a támadónak nagy ereje valószínűsíti, hogy *Magdics* őt meg akarja ölni. *Uroics* dr. a zágrábi táblánál is tett főjelentést, kérve *Magdics* főfűggesztését az ügyvédi gyakorlatától azon az alapon, hogy ellene hatvan bűnügyben emeltek vádat. *Varasdon* nagy az izgatottság a *Szarcevic* pártusok közt. Ma éjjel beverték *Magdics* házának valamennyi ablakát. Ez az a *Magdics*, akinek mentelmi jogát legutóbb ellene emelt 17 rendbeli vád miatt a magyar képviselőház mentelmi bizottsága felfűggesztette.

— **Halálozások.** *Sulyos* csapás érte *Arad* megye egyik előkelő családját. *Mairovits* Mórné szül. *Weiheim* Regina, a lippei jótekonyságot elnöknője, *Mairovits* Mór m. radnai nagybirtokos és fanagykereskedő neje életének 57-ik és boldog házasságának 41-ik évében a hó 15-ik napján elhunyt. Temetése szerdán déli egy órakor lesz. A gyászoló közönség részére az *Arad* hegylaljai motoros szerdán délelőtti 10 óra 15 perckor külön vonatot indít a radnai uti állomásról *Mária* Radnára.

Avartfy Gyula, nyug. kir. ítélőtáblai bíró december 14-én, délután fél négy órakor, életének 69-ik és boldog házasságának 26-ik évében elhunyt Gyorokon. Az istenben boldogultnak földi maradványait ma, a hó 15-én délután 4 órakor Gyorokon beszentelték és *Aradra* szállítva a hó 16-án délután 3 órakor, a felső temető halottas terméből ugyanott a családi sírkertben örök nyugalomra helyezik. Az elhunytat *Aradon* és a megyében nagy és előkelő rokonság gyászolja.

— **Két leány szerencsétlensége.** Az apró gyermekek pusztulásáról gyakran érkezik hír a kis falukból, ahol nem igen van módokban a szegény szülőknek, hogy míg ők a munkában fáradsnak, valaki ügyellen gyermekeikre. Most azonban a sokos gyermekiragódiánál is megrázóbb szerencsétlenség történt két magára hagyott gyermekkel. Két őrizetlen leány várt a tűz martalékává, pedig az egyik már serdült koru volt. — *Almás* községben (*B. harmegye*) történt a szerencsétlenség *Prunár* György kovácsmester házában. — *Prunár* a feleségével eltávozott hazulról s *Mária* nevű kis gyermeküket *Somály* Ilonkának, a rokonuknak őrizetere bízták. A nagyobbik leány egy darabig mesélgetéssel szórakoztatta a kisebbiket s közben az elhunyt tüzet a kikészített kendertörmellekkel szította föl. Este fél tíz körül történt, hogy midőn újból rakni akart a tüzre, egy kipattanó szikra lánggyújtotta a kendercsomót. *Somály* Ilonka ijedében nem tudott védekezni és a tűz hirtelen elborította a szobát. A leány megragadta a kisebbiket de mire az ajtóhoz ért, eszméletét veszítve összerogyott. A szomszédok a kitóduló füstből vették észre a szerencsétlenséget és úgy siettek a gyermekek mentésére. Azonban egyik sem tér: már többé eszméletre. A kis *Mária* azonnal meghalt, már az orvos nem segíthetett rajta. *Somály* Ilonka sebel olyan súlyosak, hogy életbenmaradásához semmi remény nincs.

— **Milyen idő lesz? Meteor** Ija: December hó még hátralevő csomópontjai 15, 20, 23, 24, 26, 29 és 30-ra, a jövő év január havának csomópontjai 2, 6, 7, 8, 11, 14, 18, 20, 21, 23, 26, 28 és 30-ra esnek. — Amelyek azt mutatják, hogy januárius hava változatosabban lesz időjárását illetőleg, mint a mostani december, annál is inkább, mert a belső bolygók együttállásaikkal sokszor enyhültre befolyásolják lég-örömket és pedig januárius ha-

vánnak első felé inkább meg a hidegebb jelleg felé gravitál, míg a második felében az enyhültebb idő is kifejezésre jut már. Leg-erősebb csomópontok a 2, 6, 11, 18, 23, 25 és 30 ikták. A 2, 6, 11 és 25 inkább hideg jellegű, míg a 18 enyhe, 23 csapadékos, a 30-iki enyhültebb jellegű. E hónapban gyakori csapadékok várhatunk. A hónap első felében inkább csak hó, míg második felében már eső alakban is jelentkezhetik ez.

— Kegydij Makó volt polgármesterének. Ma körül táviratozták: Makó város ma tartott képviselőtestületi ülésén jóváhagyta a makói köz-ségi takerékpározás felállítására vonatkozó szabályrendeletet. Széll György, Makó város két cikluson át volt országgyűlési képviselőjének, aki a polgármesteri tiszteletet hat éven át töltötte be, ötven korona havi segélyt szavazott meg. A nyomorba jutott képviselő 82 éves.

— A török bojkott és a magyar kelengye. Hogy az osztrák és magyar árukra kimondott bojkottot milyen nagy mértékben hajják végre, azt bizonyítja a következő panaszos sorok, amelyet Hussár Mária urnő ír:

„Ocsém Hussár Sándor, jerussalemi lakos, meg akar nőülni és mi kelengyét küldünk neki egy nagy ládában, amely podgyást a „Fiumei Kereskedelmi Részvénytársaság”-nak küldtük tovább szállítás végett. Ez a társaság el is szállította ocsém podgyását Jaffáig, de hát ember tervez és a török bojkott végig így az én ocsém kelengyéjét meg sem kapván, az esküvő halasztást szenved mindaddig, míg a Balkán ege kiderül. A podgyás pedig arról elmélkedik Fiume kikötőjében, hogy mint magyar áru ment Jeruzsálembe és mint osztrák áru jött vissza. No, hát nem nagyszerű haladás az, hogy a jerussalemi osztrák magyar konszultus közbenjárása ellenére is visszaküldték a podgyást. Ehhez azt hiszem, hogy nem kell kormánytárs.”

— Újév közeledik, amikor feltétlenül nevelőgyeekre van szükség. Többen idejekorán megnézni, hogy kellő időben megrendelhesse azt az Aradi nyomdászársaságnak, ahol címre kivitelben 100 darabot fiókom elefántcsont papíron nyomtatva 2 koronáért kaphat.

— Elveszett karmantyú. Forró hó 14 én, délután a közuti vasúton elveszett egy asztalgán, beült fűtőszőrmével bélelt, lapos karmantyú (uffe). A becsületes megtaláló szíveskedjék Kis utcán 4. sz. alatt leadni, ahol 100 jutalomban részesül. 3773

— Weinberger Ferenc népszerű és első rendű ékszerész Arad, Andrásy ut. 20. Ajánlja legújabb és legolcsóbb karácsonyi és újévi ajándékait a legjutányosabb, mélyen lezárt áron. — Telefon 489 3695

— Talált pénz. A Millennium sörözőkban ma este Achim Atanás pincér az egyik asztal alatt százkorona papírpénzt talált. Az összeget átadta a rendőrségnek, ahol igazolt tulajdonosa átvetheti.

— Szabó-féle pármal ibolya-szappan a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes, lágy habzósa, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem ver senyveshet vele. Készíti: Szabó Béla pipere szappangyáros Miskolcon. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszertáron s jobb divat áru kereskedésben. Főraktár Aradon Vojtek és Welsa drogériájában. 3121

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg rak-táram Szabó utcán 10 szám alatt megnyitott. Schwarzs Zeigmond. 3193.

— Likőr aromák kitűnő likőrök előállítására; — csillag — Vojtek és Welsa. 191

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi kereskedelmi alkalmazottak 1909. év január hó 9-én a „Fehér Kereszt” szálló dísztermében tartják bulijukat, melynek a busgó rendezőség fáradságtalan munkája nagy sikert ígér. A mulatság végnézősége

gét Lávay Adolf, Wolf Jenő, Bárszky Andor és Bóch Károly vállalták el. Meghívókat e hét végén küldik szíjjel. Jegyek kaphatók: Buchsbaum és társai, Wolf Jenő, Bárszky Andor, Bloch H. urak titkárságán és a rendezőség tagjainál. Személyi jegy ára 2 korona, családjegy 5 korona.

TARKASÁGOK.

(Jászay Mari tanácsa.) Ma este érkezett meg Aradra Jászay Mari, hogy három estén vendégszereljen. Ugy kilenc óra felé erős fejfájást kezdett érezni. Megkérte hát Kulcsár Lajost, az aradi színház gazdáját, hogy kísérje el a gyógyszerárba valami port venni. Bejártak az Andrássy tér összes patikái, de azok már nem voltak nyitva. Azután elmentek a Földes gyógyszerárba, amelyet éppen zárni készültek. Amikor az ügyes gyógyszerész kisasszony kiszolgált a művésznőt, a kövér Kulcsár panaszkodni kezdett:

— Az utóbbi időben nekem nagyon gyakran fáj a fejem. Nem tudom: mi tegyek?

— Mit? Ne mérgeledjék és főként ne igyék sört, vagy bort, — tanácsolta Jászay Mari.

Kulcsár bánatosan felelte:

— Nem szabad bort, sört inni? És még azt akarja a nagyasszony, hogy ne mérgeledjem?

(A gyerek.) Ez a történet azt bizonyítja, hogy gyerekek előtt semmi olyant nem szabad beszélni, amit titokban szeretnének tartani. A 4 éves Péter például elkövette ma azt a súlyos baklövést, hogy leleplezte a saját mamáját. Ez így történt:

A Péterkéknél nagy vendégség volt és sok nagykalapú dáma jelent meg. Egyszerre csak berohan a kis fiú a nők közé és ezt kérdezi az egyik asszonytól:

— Mondja néni, miért nem beszélgeti már egy kicsit a kalapját?

— Hát hogyan beszélhet a kalap? Hiszen nincs annak nyelve.

— Nekem hiába mondja, — feleli a gyerek. — A mama tegnap is elárulta a Lina néni, hogy a maga kalapja szinte kiabál a korán.

(Téli kabát ötletek.) Az idő rossz, az eső csepeg, az aszfalt lucskos, nem esoda hát, ha mindenki kávéháza, vendéglőbe húzódik. A társalgás éltetője az ötlet s lehetőleg aktuális ötlet. A aktuális viccek között foglalhatnak helyet azok, amelyek a télikabátokkal hoz összefüggésbe a vidámságra hajló agy. Két kávéházi tolvaj beszélgetéséből erednek az alábbi viccek:

— De szép téli kabátod van. Hogy volt?

— Egy koronába került.

— Mi az ördög? Hát te olyan drága kávéháza jársz?

— Mit nézed azt az urat olyan erősen? — kérdezi az egyik kávéházi tolvaj a másiktól. — Talán az lopja el a télikabátodat?

— Nem, hanem azt nézem, hogy nem-e ez az, akinek a Városi kávéházban én loptam el a kabátját?

(A két világrész.) A kávéházi törzsasztalnál arról a nagy botrányról beszélgetnek, amelyet a fővárosban a leleplezett bizonyítvány panama keltett.

— Mégis borzasztó — kiáltott fel a társaság egy tagja — hogy azok a zsidvány tanárok egyné hány forintért azoknak a vasutasoknak oly könnyű kérdéseket adtak fel, mint a kétszerkettő.

— No, — szólt egy másik ur, — voltak ott nehezebb kérdések is, azokra is meg tudták felelni. És mindjárt elmesélte a következő vizsgai jelenetet:

— Az egyik tanár ezt kérdezte:
— Hány világrész van?
— Kettő, — felelte a vizsgázó.
— A tanár segíteni akart.
— Vigyázzon. Gondolkozzék csak. Melyik az a kettő?
— Hát ez a világ meg a más világ.

(A szegény ifjú.) Egy fiatal aradi bankhivatalnok mindenáron ugynevezett jó partit szeretett volna csinálni és sokat forogkodott egy vagyonszerűség körül. Az okos leány ki nem állhatta az éremlygősen bókáló fiatallembert, aki azonban egy napon döntő lépésre szánta el magát és megkérte a leány kezét.

— Pénzem nincs, édes kisasszony, az eszem az egyedüli vagyonom, mondotta öntetlen.

De a szellemes leány rögtön kész volt a késszárral:

— Vigasztalódjék, kérem, a szegénység nem szegény.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Végrehajtás egy hercegnőnél. A Sulkovszky—Tagányi válóper első stádiumában, amikor tudvalevőleg a hercegnő indította meg a válópert Tagányi Sándor ellen, az aradi törvényszék Páris Lajos dr. aradi ügyvédet rendelte ki házasságvédőül. Páris dr. az ügyben számos ügyvédi funkciót végzett, amelyek díját nem kapta meg. Mikor azután a házasság-egyezségre léptek, amelynek értelmében a válópert hűtlen elhagyás címen Tagányi tette folyamatba, Páris dr. kérte a költségeit, amelyeket ezer-ezer koronában számított fel Tagányival és a hercegnővel szemben. Tagányiék nem fizettek, mire az ügyvéd pert indított ellenük költséggel erejéig az aradi törvényszéken. A pert megnyerte s most ezer-ezer korona erejéig ki-elégítési végrehajtást kért Tagányi és a hercegnő ellen. A kérvény ma érkezett a törvényszék polgári iktatójába.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Sz. A. A kérést annál kevésbé teljesíthetjük, mert a beküldött verseket nem találjuk jóknak.

Sch. Gy. Borenszén. Ilyen hosszú válasz nem érdekli a közönséget, legfeljebb csak a Nyitlárban jöhetne s ez esetben lépjen érintkezésbe telefonon a kiadóhivatallal.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Ráktenyésztés a Körösben és a csatornában. Öry Béla barsai körjegyző felterjesztése alapján a földművelésügyi miniszter ötven darab anyarákot és sok petét küldött le Barsára abból a célból, hogy a Körös folyóban és a József nádor malomcsatorna vizében a rák meghonosíttassék. Ő y jegyző a rákokat alkalmas helyeken a vízbe eresztette és gondoskodott róla, hogy azok további sorsáról állandó gondoskodás történjék. Ertesztésünk szerint a ráktenyésztés kísérlete sikerrel kecsegtet.

— Telepes községek megjutalmazása. Dardányi Ignác földművelésügyi miniszter a temesmegyei községek legkiválóbb gazdait egy-egy darab berni úszóval és Stancsófalva legkiválóbb telepes gazdáját még egy késihajtású tengermorzeoló géppel jutalmazta meg. A jutalmakat a földművelésügyi miniszter megbízásából a Temesmegyei Gazdasági Egyesület osztotta ki Bácsel Elek titkárral. Gicellafalván és Rabsán szövő tette Bácsel a gazdák. űk alaki.

tásának szükségességét. A gazdák élénk érdeklődéssel hallgatták Bássai fejtegetéseit a valóságnak, hogy még ebben az évben meg fogják tartani a gazdasági alakuló kongresszusát.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, december 15.

A gazdasági élethez nincs megelégedve a változó időjárással, noha eszébe jut a mezőgazdaság állapotáról nem pinasszkodik, félős azonban, hogy a tél eljövvel és hirtelen fagyot kapunk, mely esetben a vetéseket — minthogy azok hótakaró nélkül állnak — veszély fenyegeti.

A gabonai letirányzata — az enyhe idő folytán javult, kedvezőbb vetésekre — teljesen a lanyhaság jegyében áll.

A mai piacon a kedvezőtlen és időjárás a rossz utak következtében gyengébb hozatal volt.

A mai piacon elkel:

7—800 mm. búza 11.80—11.90

4—500 mm. tengeri 6.10—6.20

Ross 9.70—9.80

Árpa 7.30—7.40

Zab 7.70—7.80

A gabonák 50 kilogrammonként koronában értékelők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, december 15.

Búza mm. 5—10 fillérrel olcsóbb. Amerika 2-el olcsóbb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Déli szárlat	2 órai szárlat
Búza áprilisra . . .	12.57—12.58	12.50—12.51
Tengeri májusra . .	7.39—7.40	7.35—7.36
Ross áprilisra . . .	10.37—10.38	10.26—10.27
Zab áprilisra . . .	8.66—8.67	8.64—8.65
Búza 1908. októberre	11.03—11.04	10.97—10.98
Ross októberre . . .	9.42—9.43	9.39—9.40

Zárul 5 órakor:

Utóközde üzletelen.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerda, 1908. évi december hó 16-án:

A) bérlet.

A) bérlet.

Jászai Mari vendégfelléptével:

O t t h o n.

Dráma 4 felvonásban. Írta: Sudermana Herman. Fordította Márkus Miksa.

S Z E M É L Y E K:

Schwartz Hunyady J. Franciska Benkőné.
Magda, leánya Jászai Mari. Wendlowitzky Márton R.
Mariska leánya H. Harmath J. Hetterdink Várnay Jenő.
Augusta, neje Pollimuszé. Dr. Keller Dolly Lajos.

Kérdés este 7 és fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Hackenschmidt és Kara birkózása.

Másor 1908. december hó 16-án szerdán:

1. A telefonnál. Kacagtató. — 2. Várostrom. Szenzáció látványosság. — 3. Tornázó elefánt. Humoros. — 4. Szent Bertalan éj. Történelmi dráma. — 5. Sirás és nevetés. Mulatságos. — 6. Vig mosonó. Kacagtató. — 7. A csodatyúk. Látványosság. — 8. Pillanat-kínematográf. Bohózat. — 9. Gyermekháború télen és nyáron. Bohózat. — 10. Előőrök összeütközése. Csatakép. — 11. A lóvá tett rendőr. Kacagtató. — 12. Előjáró ajtó. Bohózat. — 13. A bravurok királynője. Látványosság. — 14. Falusi ünnepek. Életkép. — 15. Brassó látkepe. Természet után. — 16. A művész látománya. Látványosság. — 17. A rab-szelgő szerelme. Dráma, színes. — 18. Hackenschmidt és Kara Mustafa birkózása. Sportkép.

Előadások: Délután 5 órától este 11 óráig.

Minden előadás alatt katonazené játszik. — Cukrászda.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

IDEGENEK ARADON.

— December 15 —

Fehér Kereszt szálloda. Brenner Sándor utazó Nagyvárad. — Erdson Gyula kereskedő Budapest. — Allbrá Valér körjegyző Monostor. — Eiken Pál kereskedő Siófok. — Kelecsényi Ferenc gyógyszer.

rész és neje Medgyesegyháza. — Vészl János utazó Budapest. — Vörös Sándor udvari tanácsos Budapest. — Schwartz Adolf utazó Besztergom. — Lang Kálmán utazó Debrecen. — Reményi Jenő hivatalnok Temesvár. — Vadász Samu utazó Budapest. — Simkovich Rozsás utazó Pozsony. — Wagner Pál kereskedő Besztercebánya. — Rátkai Tivadar utazó Budapest.

Központi szálloda. Tolnai Antal utazó Temesvár. — Bordás Miklós dr. ügyvéd Mezőtur. — Bucea Pál adótitkár Arad. — Binder Frigyes gyáros Mezőgyes. — Fleischer János gazdaság Püszgyarmat. — Mirku József utazó Budapest. — Biri nővérek magánzó Sikula. — Jalmovitski Géza igazgató Budapest. — Miesbaum Gyula utazó Budapest. — Engel Hugó utazó Budapest. — Grünberger Mór utazó Budapest. — Perlstein József utazó Pozsony. — Wiser Gyula utazó Budapest. — Fenyves Adolf hivatalnok Budapest.

Pannonia szálloda. Szécsy Sándor jegyző Nagyhalmagy. — Grósz Ferenc erdőfelügyelő Déva. — Tanber Nándor katonasírmester Arad. — Bécsa Pál kereskedő Nagyzerind. Ehling Gasparné magánzó Székesút. — Grill József kádár Világos. — Borbély Viktor körjegyző Dolnec. — Stova Mihály tanár Brád. — Lumpies Péter jegyző Apáti. — Dávid Jakab kereskedő Taus. — Blaur Gyula hivatalnok Gyula. — Godilla Sándor gőzmalomtulajdos Nagyvárad. — Havas Adolf kereskedő Butyán. — Neumann Viktor utazó. — Dembiczy Dezső utazó Budapest. — Sugár Sándor utazó Budapest.

NYILTELT.

Mairevitz Mór a maga, valamint gyermekei, unokái, rokonai és jóbarátai nevében mélyen megértő szívvel tudatja, hogy neje a legközelebbi jó feleség, anya, nagymama, testvér és rokon

Mairevitz Mórné

szül. Wolheim Regina

éldásdú: életének 57 ik és boldog házasságának 41 ik évében, rövid szenvedés után, a hó 15 én hajnalban örökre elszenderedett.

A feledhetetlen drága halotunkat a hó 16 án szerdán délután 1 órakor fogjuk a radnai gyűlésházából a lippel ismételt temetőbe átkísérni s ott az örök nyugalomnak átadni.

Máriaradván, 1908. évi december hó 15-én.

Kihűlt a szív, mely mérhetetlen nagy szeretetének forrása volt! Emléke legyen áldott! Felejtani nem tudjuk soha!

Mairevitz Emil, Mairevitz Helén, férj. Dr. Villányi Izidoré, Mairevitz Verona, férj. Ehrenwald Vilmosné, Mairevitz Rózi, férj. dr. Tausz Henrikné, Mairevitz Gizi, férj. dr. Székely Sománé, Dr. Mairevitz Adolf, Mairevitz Marton, gyermekei, Mairevitz Emilné, szül. Deutsch Elza, Dr. Mairevitz Adolfné, szül. Bogdán Irén, menyei. Villányi Izidor dr., Ehrenwald Vilmos, Tausz Henrik dr., Székely Soma dr., vejai. Wolheim Mari, férj. Schlesinger Jakabné, nővére. Villányi Pista, Villányi Irén, Ehrenwald Laci, Ehrenwald Lilly, Tausz Artur, Tausz Elza, Székely Gyuri, Székely Klárka, Mairevitz Imre, Mairevitz Annuska, unokái. 3771

Az aradi közvágóhídon
általunk levágott k. b. 1500 darab marhabőr, 1000 darab nővendék, 2500 darab borjubőr és ezeknek faggyuja
kerül eladásra.
Az ajánlatokat e hó 20-ig
Koch Mór
aradi mészárosokhoz kell leadni.

Megbizók nevében

Koch Mór

mészáros

3774

A fűtési idény alkalmából ajánlunk:

**Porosz Salon Kőszet,
Porosz Dió Pirszenet,
Porosz Légszesz Koks,
Zsilvölgyi Salon Kőszet.
Vasaláshoz darabos Bükkfaszenet**

Ugy faszén, mint összes Kőszén és Koks fajok Boros Béni-tér 2. sz. szenttelepünkön rostálva, kő és pormentesen kezeltetnek. — Szállítványainkat pontosan mérve, plombázott zsákokban teljesítjük és csakis elősmert legjobb elsőrendű minőséget szállítunk. Házhoz szállítást saját kocsijainkkal eszközöljük. 3581

Szives megkereséseket Telefon sz. 139. vagy Andrassy-ter 14. sz. üzletünkben kérünk.

Uj! Tűzgyújtás papír és lágyfa nélkül „Lapidim” tűzalaggyújtóval, 2 nagyságban, 1 csomag 10 drb. 20 és 30 fill. **Uj!**

Kneffel Károly és fia

vas- és szén-nagykereskedése
Arad, Andrassy-ter 14. szám.

Az „ALTVATER” Likörgyár
GESSLER SIEGFRIED

cs. és kir. udvari szállító

József főherceg és fenségeinek kamarai szállítója

— BUDAPESTEN, —

Ajánlja

5923

„ALTVATER” LIKÖRJÉT

és minden egyéb finom likőrkészítményt, valamint a legutóbbi termésből szűst üdítőet beölt

MÁLNASZÖRPÖT.

Mindaddig felülmúlhatatlan!

A Maager W.-féle

valódi tisztított

Csukamájolaj

(hatóságilag védett kiadásban.)

sárga üvegenként 2 kor.
fehér 3 kor.

Maager Vilmostól

Bécs. 3276

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általánosan bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerboltban és droguériában

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:

W. MAAGER, WIEN,
III/3., Heumarkt 3.

Utazások törvényileg üldöztetnek. Aradon kapható Gutori Földes Kelemennél.

Karácsonyi kiállítás!

Ifjúsági iratok,

(az összes idej ujdonságok! Kiváló új művek, alkalmi vételek.)

Diszművek

(kifogástalan állapotú munkák félárban!)

Karácsonyfadiszek,

(idei gyönyörű ujdonságok!)

Csillagszóró csodagyertyák,

Társasjátékok,

(meglepő választékban!)

Diszlevélpapírok,

(eredeti ujdonságok!)

Képeskönyvek,

(magyar, német, francia és angol szöveggel.)

Levelezőlap-albumok és emlékkönyvek,

(igen izléeses kivitelben!)

A legdivatosabb névjegyek

azonnali készítése!

Irodalmi ujdonságok

(meglepő választékban)

és a legkülönbözőbb egyéb

401

ajándéktárgyak

bámulatos olcsó árakon kaphatók

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papírkereskedésben
Aradon, Andrassy-tér 20.

(Fischer Eiz-palota.)

Kedvező alkalmi vételek!

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására hozni, hogy Vörösmarthy-utca 1. szám alatt volt könyvnyomdátomat

papírkereskedéssel kibővitve

a Weitzer János-utcába

(Éles Ármán fűszerkereskedése mellé) **helyeztem át.**

Kérem a nagyérdemű közönséget, hogy miként eddig, így ezután is szives támogatásában részesíteni kegyeskedjen.

8770

Kiváló tisztelettel **WEISZ FÉLIX.**

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ÜVEGCSISZOLÓ-, MŰVEGEZŐ- ÉS TÜKÖRGYÁR

ARADON, V. PÉCSKA-UT 17.

TELEFON 525.

TELEFON 525.

1908. október 21-én szerdán megkezdte üzemét.

Elvállalja: Csiszolt és sima tükrök, rézbe-foglalt és egyéb művegezesek, modern kirakat berendezések, edzett üvegtáblák, velencei tükrök stb. gyors és jutányos elkészítését. Régi tükrök új fonsorozása mérsékelt árak mellett.

3341

DEPILLOR HAJVESZTŐ.

E csodahatású szerrel minden oly helyről, a hol a hajnövekedés alkalmatlan, mint arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. Ára utasítással 1 korona.

Tyúkszemétől mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű.

Ára utasítással 70 fillér.

Ovakodjunk az utáztatoktól. Csak olyan készítményt tessék elfogadni, ahol „Anagallin” szó látható.

Fagyviszketegségeknek

biztos megszüntetésére,

Fagydagának

gyors elmulasztására kitűnő hatású szer a

„Frigin” (törv. védve.)

Egy üveg ára ecsettel együtt — 70 fillér.

Vigyázzunk a „FRIGIN” névre.

Ideális, legjobb, legtartósabb amerikai

Gummi-óvszer

= NEVER. =

6 darab egy eredeti fémdobozban a korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárában

241

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

APRO HIRDETÉSEK.

Karácsonyra!

Legjutányosabban kaphatók: Diszlevélpapír, képeslevelezőlapok, tárgyak festésre, imakönyvek, festőminták, karácsonyi diszek, csodagyertyák, ifjúsági iratok és diszmunkák. Tolnai Világlapja képviselő. Folyóiratok. Divatlapok. Krausz Paulin, Színházépület. Telefon sz. 511. 995

Az Andrássy-térről nyíló

egyik legforgalmasabb utcában egy egyemeletes bérház eladó. Bővebbet Vörösmarty-utca 3. II. em. 16. 8758

Karácsonyfára

fényszóró csillaggyertyák 20 cm. hosszú drbja 4 fillér, Karácsonyfa diszek, ünnepi képeslevelező lapok legnagyobb választékban. Ingusz I. és fia könyv és papirkereskedésben Arad, Weitzer-utca. Telefon 517. 201

Egy jó karban lévő

kevésszerszám teljes berendezés eladó, esetleg házbérrel, Matuz Máténál, Magyar-Bánhegyesen, Csánád-megye. 8774

Üzleti könyvek:

strazsák másolókönyvek stb. Irodai kellékek, írószerek, levélpapírok és ügyvédi nyomtatványok legkedvezőbb beszerzési forrása. Kerpel Izsó könyv- és papirkereskedése. Ugyanott tanuló fiú és leány alkalmazást nyer. 3161

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező
Arad, Atzél Péter-utca 2.
(a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.)
Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák, csillárok, legjobb minőségű gáz, villany, benoid izzótestek, izzólámpaszemek, rechaud-k acetylen égők, üveg-felszerelések: hengerek, ernyők, tulipán és gyöngyök, szerelési anyagok legolcsóbb árakban és kivitelben. 3436

Erdei vágás kitakarítása miatt mélyen leszállított áron kapható:

olcsó száraz tűzifa

a vágás kitakarításának befejezéséig, 1908. év december hó 31-ig.

I erdei öl hasábfa 20 korona.
I " " dorongfa 16 korona.
I rakás forgács 5 korona.
I csomag rözse 10 fillér.

A forgács darabos, melynél fűrészelési és hasítási költségek megtakaríthatók.

Rendelést telefonon is elfogadok

Cukor László,

fakereskedő 8772

Arad, Telefon sz. 485.

522—1908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a város háztartásában 1909. évben szükséges mész, román és portland cement szállítása iránt folyó évi december hó 21-én d. e 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 1 mm. mész 3 kor. 50 fill., Portland-cement 1

mm. 5 kor. 40 fill. Román cement 1 mm. 4 kor.

Bánatpénzül leteendő 100 kor. készpénzben vagy elfogadható értékpapírokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen részt venni csak írásbeli ajánlatokkal lehet.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szébeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. számú szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági sz. kének 1908. évi december hó 5-én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Köszén

3.60 korona.

100 kg.-ként házhoz szállítatik 50 kg.-os plombázott zsákokban.

Megrendelhető:

Erdélyi bánya r. t.

főraktáránál 3432

Karolina-utca 7. sz.

Telefon 206. sz.

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHUVELY.

RADÓ GYULA

női felöltő áruháza **ARAD**, szemben a Minorita-templommal.

Rendkívüli occassió elárusítás.

Eladásra kerülnek az összes női felöltők, plüsch, bársony és szőrme kabátok, angol és városi bundák, kosztümök, aljak, pongyolák

mélyen leszállított occassió árak mellett.